

Tillsyn av regeltillämpningen på Högskolan Kristianstad

Tillsyn av regeltillämpningen på xx

Rapport 2020:15

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2020

Författare: Stefan Axelsson, Carl Braunerhielm och Anna Verené

Diarienummer: 32-00145-20

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Tillgodoräknande.....	5
Studentinflytande	5
Kurs- och utbildningsplaner.....	6
Kursvärderingar.....	7
Anställning av personal	7
Överklagande och klagomål.....	8
Bisysslor.....	9
Oredlighet i forskning	9
Åtgärder	9
Inledning	11
Tillgodoräknande	12
Bakgrund.....	12
Underlaget från lärosätet.....	12
Stickprov	13
Lärosätets svar.....	13
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	14
Studentinflytande	19
Bakgrund.....	19
Underlaget från lärosätet.....	19
Stickprov	20
Lärosätets svar.....	20
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	24
Kurs- och utbildningsplaner.....	31
Bakgrund.....	31
Underlaget från lärosätet.....	32
Stickprov	32
Lärosätets svar.....	32
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	37
Kursvärderingar	41
Bakgrund.....	41
Underlaget från lärosätet.....	41
Stickprov	42
Lärosätets svar.....	42
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	50
Anställning av personal	58

Bakgrund.....	58
Underlaget från lärosätet.....	59
Stickprov	59
Lärosätets svar.....	61
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	63
Överklagande och klagomål.....	73
Bakgrund.....	73
Underlaget från lärosätet.....	74
Stickprov	74
Lärosätets svar.....	75
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	77
Bisysslor	84
Bakgrund.....	84
Underlaget från lärosätet.....	85
Stickprov	85
Lärosätets svar.....	85
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	86
Oredlighet i forskning	88
Bakgrund.....	88
Underlaget från lärosätet.....	88
Stickprov	89
Lärosätets svar.....	89
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	90

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utövar tillsyn över universitet och högskolor och ansvarar för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. Inom ramen för tillsynsuppgiften granskar UKÄ de rättsliga frågor som berörs i *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Denna form av lärosätetillsyn koordineras med de lärosätetsgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. De områden som har granskats utifrån bland annat reglerna i högskoleförfattningarna är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

Tillgodoräknande

UKÄ har granskat hur högskolan säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt. Högskolan har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande, men UKÄ noterar att de i vissa hänseenden behöver kompletteras eller avviker från gällande rätt.

Stickprovsgranskningen visar att högskolan i 1 av de 15 granskade ärenden uppfyller kravet i förvaltningslagen på att en beslutsmotivering ska innehålla uppgift om vilka föreskrifter som tillämpats. Granskningen visar också att högskolan behöver säkerställa att beslut om tillgodoräknande omfattar alla delar av en ansökan och att dokumentation av uppgifter sker i enlighet med 27 § förvaltningslagen (2017:900). Det har i granskningen också kommit fram att högskolan behöver se över rutinerna när det gäller att ankomststämpla en ansökan om tillgodoräknande. Granskningen visar också att handläggningstiderna hos högskolan, förutom i ett av de granskade ärendena, får anses uppfylla kraven på snabb handläggning.

Studentinflytande

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Det har vid granskningen kommit fram att högskolan, efter det att en uppföljning genomförts under 2019 avseende dekanbeslut, i samarbete med studentkåren har tagit fram en ny rutin för dekanbeslut som implementerades i mitten av januari 2020. UKÄ bedömer att

högskolan, ur ett rättsligt perspektiv, har förutsättningar för att säkerställa studentinflytande genom medverkan i beredande eller beslutande organ. UKÄ anser dock att högskolans styrdokument för studentinflytande bör förtydligas och vidareutvecklas när det gäller hur information och samråd ska gå till när en enda person bereder eller fattar beslut. UKÄ har även konstaterat att högskolan inte har gett in någon rutin eller liknande dokument som innehåller den nya ordningen när det gäller beslut av dekan.

UKÄ har granskat 14 ärenden där beslut fattats av en person. Högskolan har när det gäller fyra ärenden där beslut fattats innan det att den nya rutinen för dekanbeslut började gälla uppgett att högskolan tidigare upptäckt brister när det gäller beslutsrutinerna kring dekanbeslut som gäller studentinflytande vilket lett till införandet av den nya rutinen. Högskolan har vidare medgett att den brustit i att följa sina rutiner i ett ärende på grund av att det var brådskande och beslutet fattades mitt under omställningen till distansundervisning med anledning av Coronapandemin. UKÄ förutsätter att högskolan genomför de åtgärder som är nödvändiga så att högskolan också när det gäller brådskande ärenden följer högskoleförordningens regler. I de nio övriga ärenden som granskats och där beslut fattats efter det att den nya rutinen för dekanbeslut implementerades bedömer UKÄ att det av den ingivna dokumentationen inte framgår om information har lämnats och samråd skett i god tid.

Kurs- och utbildningsplaner

Kurs- och utbildningsplaner hör till de främsta styrdokument som lärosätena har. Planerna är viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende. Mot denna bakgrund har ett antal kurs- och utbildningsplaner granskats.

Det finns inte några regler för när kurs- och utbildningsplaner ska vara beslutade, men utgångspunkten är att planerna ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar. UKÄ har vid sin granskning utgått från att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenten senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i program kan behov dock finnas av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet, till exempel avseende kursinnehåll och kurslitteratur. UKÄ anser mot denna bakgrund att det som huvudregel bör vara möjligt att fastställa en revidering av detta slag senast åtta veckor före kursstart. Vissa andra revideringar kan dock behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor före kursstart.

UKÄ konstaterar att de styrdokument som högskolan hänvisat till när det gäller kurs- och utbildningsplaner inte stämmer överens med ämbetets ovan redovisade ställningstagande. Ämbetet konstaterar vidare att

högskolans regler om kurs- respektive utbildningsplaner inte anger att planerna ska innehålla uppgift om när de börjar gälla. Vad gäller de granskade stickproven konstaterar UKÄ att det i samtliga kurs- och utbildningsplaner anges när de börjar gälla. Granskningen visar även att de granskade kurs- och utbildningsplanerna har fastställts eller reviderats i god tid.

UKÄ konstaterar vidare att samtliga granskade kursplaner anger kursens nivå, antalet högskolepoäng mål och krav på särskild behörighet. UKÄ anser att tre kursplaner brister i tydlighet i fråga om examinationsformer. När det gäller de granskade utbildningsplanerna anser ämbetet att en utbildningsplan inte på ett tydligt sätt anger vilka kurser som ingår i utbildningen.

Kursvärderingar

Lärosätet ska anordna kursvärderingar och sammanställa dem. Lärosätet ska även informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också vara tillgängliga för studenterna.

UKÄ konstaterar att högskolan har riktlinjer för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs. Ämbetet anser dock att riktlinjerna bör förtydligas vad gäller hur studenterna informeras om resultat och eventuella beslut om åtgärder.

Av stickproven framgår att det förekommer brister i efterlevnaden av högskoleförordningens bestämmelser när det gäller att informera om och tillgängliggöra resultat och eventuella beslut om åtgärder. Beträffande en av kurserna kan den omständigheten att få studenter besvarat kursvärderingen inte anses utgöra någon godtagbar förklaring till att underlåta att informera och tillgängliggöra resultat och eventuella beslut om åtgärder. I två av stickproven ifrågasätter ämbetet vidare om redovisningen är tillräcklig för att anses utgöra ett resultat av kursvärderingarna eller utgöra en kursrapport i enlighet med högskolans egna riktlinjer.

Anställning av personal

I ESG anges att rättvisa och transparenta processer ska finnas vid rekrytering av personal. UKÄ har granskat om anställningsärenden har utannonserats och om man anslagit besluten. Dessutom har UKÄ granskat om kvinnor och män är jämställt representerade bland dem som berett ärendena och bland sakkunniga.

UKÄ har granskat högskolans anställningsordning och konstaterar att den finns tillgänglig på lärosätets webbplats och har beslutats av högskolans styrelse. UKÄ noterar att högskolan har vad lärosätet kallar *Handläggningsordning vid anställnings- och befordringsärenden*. UKÄ

tar i denna rapport inte ställning till om innehållet i detta dokument istället borde finnas i anställningsordningen. UKÄ konstaterar vidare att både anställningsordningen och handläggningsordningen saknar information om vad ett anslag ska innehålla för uppgifter. I anställningsordningen finns information om jämställd representation i en grupp som lämnar förslag om anställning som lärare och i handläggningsordningen finns information om jämställd representation bland de sakkunniga. UKÄ konstaterar dock att informationen om jämställd representation bland de sakkunniga i vissa delar inte stämmer överens med vad som anges i 4 kap. 6 § högskoleförordningen (1993:100). När det gäller universitetets riktlinjer avseende kallelseförfarandet ligger dessa i linje med uttalanden i förarbeten om att kallelseförfarandet bör användas restriktivt.

Av granskningen framgår att högskolan utlyst sex av anställningarna. UKÄ har inte några synpunkter på att fyra anställningar som gällt befodringsanställningar och ett ärende som gällt lägre sysselsättningsgrad inte har utlysts. I sju ärenden tar UKÄ inte ställning till om det funnits särskilda skäl att inte utlysa anställningarna eftersom sådana särskilda skäl kan prövas av ÖNH. UKÄ utgår dock från att högskolan beaktar JO:s uttalanden och ÖNH:s avgöranden beträffande särskilda skäl. Av granskningen framgår vidare att högskolan beträffande ett av stickproven inte har informerat om anställningsbeslutet. Då ärendet gällde lägre sysselsättningsgrad har ämbetet inte några synpunkter på det. Det har i ärendet också kommit fram att felaktiga diarienummer angetts på anslagen för vissa av ärendena. UKÄ förutsätter att högskolan ser över rutinerna så att det som kommit fram om felaktiga diarienummer inte inträffar framöver. Vad gäller kravet på jämställd representation framgår att förslagsgruppen varit jämställd i ett av två fall och att de sakkunniga varit jämställt representerade i de fall där sakkunnigbedömning varit aktuell. Enligt högskolan har det under den aktuella granskningstiden inte fattats några beslut om anställning av professorer genom kallelse.

Överklagande och klagomål

För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. Även beträffande beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer anges bland annat att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna.

UKÄ konstaterar att högskolan har styrdokument som anger hur överklaganden ska hanteras och mallar för överklagandehänvisningar. UKÄ har ett flertal synpunkter på innehållet i inskickade dokument och mallar i förhållande till reglerna i bland annat förvaltningslagen.

För den sökande är det viktigt att få sitt överklagande prövat av överinstansen så fort som möjligt. UKÄ har därför stickprovsvis granskat lärosätets överklagandehänvisningar och handläggningstider för överlämnande av ärenden till överinstansen. Ämbetet har flera synpunkter på innehållet i de överklagandehänvisningar som granskats. När det gäller tiden för överlämnande av överklagande har UKÄ synpunkter på handläggningstiden i tre ärenden och på att överklagandet i ett annat ärende inte har lämnats över till överinstansen.

Vad slutligen gäller klagomål anges i ESG:s riktlinjer att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. UKÄ konstaterar att högskolan har rutiner för hantering av klagomål.

Bisysslor

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. En lärare vid en högskola får dock vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan.

UKÄ konstaterar att högskolan har regler om otillåtna bisysslor som finns tillgängliga på högskolans intranät. UKÄ bedömer sammantaget att högskolan har skapat förutsättningar för att säkerställa att de anställda vid lärosätet informeras om otillåtna bisysslor. UKÄ konstaterar vidare att högskolan har ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor.

UKÄ har granskat om 20 anställda vid högskolan har lämnat uppgift om bisysslor och om högskolan har bedömt bisysslorna. Av stickproven framgår att uppgifter om bisysslor inte har lämnats i åtta fall.

Oredlighet i forskning

En forskningshuvudman, till exempel ett statligt universitet eller högskolor, har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed. Frågor om oredlighet i forskning ska prövas av en särskild nämnd. Ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen.

UKÄ konstaterar att högskolan har riktlinjer som fastställer hur misstanke om avvikelser från god forskningssed ska hanteras. UKÄ noterar dock att högskolan i riktlinjerna har en definition av ”andra allvarliga avvikelser från god forskningssed” som inte stämmer överens

med 1 kap. 17 § högskoleförordningen. Vidare har högskolan under rubriken ”Inledande av ärende” angett att misstanke om oredlighet i forskning eller andra avvikelser från god forskningssed ska anmälas skriftligen till rektor. Högskolan har också angett krav på vad en anmälan minst ska innehålla för uppgifter. UKÄ konstaterar att högskolan inte har bemyndigande att bestämma hur en anmälan ska anhängiggöras och inte heller vad en anmälan måste innehålla för att kunna prövas eller anhängiggöras.

Åtgärder

UKÄ har i rapporten markerat de uttalanden som bör föranleda åtgärder av lärosätet (understruken text).

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att ämbetet granskar lärosätenas rättstillämpning. UKÄ ansvarar även för kvalitetssäkring av högskoleutbildning, bland annat genom granskning av lärosätenas kvalitets-säkringsarbete. Det nationella kvalitetssäkringssystemet bygger bland annat på *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Av dessa standarder och riktlinjer framgår att den externa kvalitetsgranskningen ska beakta kraven i det juridiska ramverk där lärosätena verkar.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. UKÄ granskar därför de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för tillsynsverksamheten. Denna form av tillsyn benämns lärosätetillsyn. Lärosätetillsynen koordineras med de lärosätetsgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift.

I denna rapport redovisas UKÄ:s granskning av Högskolan Kristianstad. De områden som granskats är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

UKÄ skickade den 30 april 2020 en remiss till högskolan. Underlaget från högskolan kom in den 25 augusti 2020. UKÄ erbjöd också studentkåren att lämna ett skriftligt underlag om högskolans tillämpning av de aktuella reglerna. Studentkåren har inte lämnat några synpunkter.

UKÄ har remitterat ett utkast av rapporten till högskolan för att ge högskolan möjlighet att korrigera faktafel och rätta till eventuella missförstånd. Högskolan har inkommit med synpunkter på utkastet.

UKÄ:s rapporter från lärosätetillsynen publiceras på ämbetets webbplats www.uka.se.

Tillgodoräknande

Bakgrund

Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna. Detta anges i 6 kap. 6 § första stycket högskoleförordningen (1993:100), HF.

En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. Det framgår av 6 kap. 7 § HF.

Beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (12 kap. 2 § 4 HF).

I ESG standard 1.4 anges att lärosätena på ett konsekvent sätt ska tillämpa fördefinierade och publicerade regler om bland annat erkännande. I riktlinjerna till denna standard anges följande.

Rättvist erkännande av examina för högre utbildning, studieperioder och reell kompetens, inklusive erkännande av icke-formellt och informellt lärande, är grundläggande komponenter för att säkerställa studenternas progression i sina studier och samtidigt främja rörligheten. Ändamålsenliga erkännandeprocesser är beroende av

- att lärosätets praxis för erkännande är i linje med principerna i Lissabonkonventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europa-regionen
- samarbete med andra lärosäten, kvalitetssäkringsorgan och det nationella ENIC/NARIC-centret i syfte att säkerställa att erkännande görs på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att redogöra för hur lärosätet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandebärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet. Ämbetet har även bitt lärosätet att bifoga eventuella styrdokument.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet avser att stickprovsvis undersöka beslutsmotiveringar, handläggningstider och överklagandehänvisningar i ett antal tillgodoräknandebärenden. UKÄ har bitt lärosätet att

bifoga en lista över samtliga avslagsbeslut i ärenden om tillgodoräkning som fattades under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden från listan och bitt lärosätet att bifoga ansökan, beslut och överklagandehänvisning för respektive ärende. UKÄ har även bitt lärosätet att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Högskolan Kristianstad har kommit in med följande dokument.

- *Regler och anvisningar för tillgodoräkning (reviderad den 28 juni 2019)*
- *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete ht 19–vt 20, daterad den 21 oktober 2019*

Högskolan har uppgett bl.a. följande.

Hur säkerställer lärosätet att handläggningen av tillgodoräkningärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?

Genom uppdaterade styrdokument och rutiner

Under 2019 gjordes en översyn av handläggningsrutiner samt internt regelverk *Regler och anvisningar för tillgodoräkning* gällande tillgodoräkning. Vid översynen reviderades bland annat anvisningarna för längsta handläggningstid från fyra till två månader.

Genom uppföljning och åtgärder

I samband med översynen 2019 gjordes också stickprov genom att ett antal slumpvis utvalda ärenden från samtliga fakulteter granskades avseende handläggning och beslut. Merparten av ärendena var enligt högskolans egen bedömning helt korrekt handlagda, men några ärenden saknade hänvisning till tillämpliga rättsregler och rutinerna beträffande överklagandehänvisningar skiljde sig i viss mån mellan de olika fakulteterna.

I samband med att de interna reglerna reviderades anordnade högskolan under hösten 2019 och våren 2020 internutbildningar för de medarbetare som handlägger ärenden om tillgodoräkning. (Berörda medarbetare är yrkes- och karriärvägledare samt programområdesansvariga. Sistnämnda kategori fattar beslut i ärendena). Utbildningarna fokuserade på vikten av att göra hänvisningar till tillämpliga rättsregler och att besluten förses med korrekta överklagandehänvisningar. Som en extra kvalitetsstärkande

insats fick ovan nämnda medarbetare dessutom en utbildning den 10 februari 2020 om tillämpliga rättsregler och korrekta överklagandehänvisningar. I avstämningar har konstaterats att utbildningsinsatserna har fyllt sitt syfte.

Genom tillgänglig information

Högskolan har samlat information om tillgodoräknande på hemsidan under rubriken *Student på HKR/Rättigheter och skyldigheter*. Informationen går även att nå via studentportalen. Motsvarande information finns också på högskolans intranät.

Genom uppföljning och utveckling av rutiner för att säkerställa fortsatt regelefterlevnad

Högskolegemensam verksamhet, som är en organisatorisk term för alla de avdelningar som ryms inom stödverksamheten, har ett särskilt uppdrag att kvalitetssäkra arbetet med tillgodoräknande genom en årligen fastställd *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete* där det framgår att Högskolegemensamt stöd ska rapportera vilka rutiner som finns eller behöver utvecklas för att säkerställa att tillgodoräknande också fortsatt sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom högskolan (s. 14, punkt 3c). Arbetet rapporteras i högskolans årliga kvalitetsrapport.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig handläggning av tillgodoräknandeärenden

UKÄ konstaterar att högskolan genom styrdokumentet *Regler och anvisningar för tillgodoräknande* och att högskolan har ett system "Högskolegemensam verksamhet" vars uppdrag bland annat är att kvalitetssäkra arbetet med tillgodoräknande har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande.

UKÄ noterar att det i högskolans regler och anvisningar under rubriken *Handläggningsordning av ärenden om tillgodoräknande* anges bland annat att "För att underlätta för de sökande som avser att göra en ansökan om tillgodoräknande tillhandahåller HKR via hemsidan särskild ansökningsblankett". UKÄ noterar vidare att det på hemsidan (student på HKR/rättigheter och skyldigheter) under avsnittet *Tillgodoräknande* anges att "Ansökan görs på [blankett för tillgodoräknande \(pdf, 140 kB\)](#)." UKÄ vill framhålla att det av 19 § förvaltningslagen (2017:900), FL, framgår att ett ärende hos en myndighet inleds genom en ansökan eller annan framställning. Det ställs inte upp något krav på att

framställningen ska ha en viss form (prop. 2016/17:180 s. 305). Ett lärosäte kan därför inte ställa krav på att en ansökan ska vara skriftlig. En lösning kan vara att i stället ange att en ansökan *bör* ske skriftligen.

UKÄ noterar också att det under samma rubrik i *Regler och anvisningar för tillgodoräknande* anges bland annat att ”Det åligger den sökande att ansvara för att ansökan är fullständig. Originalhandlingar och ev. ytterligare dokumentation ska uppvisas på begäran av HKR om det behövs för ärendets fortsatta handläggning”. Högskolans regler och anvisningar innehåller därutöver inte någon information om vilka åtgärder som ska genomföras om en ansökan om tillgodoräknande är ofullständig. Av 20 § första stycket FL följer att om en framställning är ofullständig eller oklar ska en myndighet i första hand hjälpa den enskilde till rätta inom ramen för sin allmänna serviceskyldighet enligt 6 § andra stycket FL. Enligt 20 § andra stycket FL får myndigheten besluta att förelägga den enskilde att avhjälpa en brist som finns kvar, om bristen medför att framställningen inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I ett sådant föreläggande ska det enligt samma bestämmelse anges att följderna av att föreläggandet inte följs kan bli att framställningen inte tas upp till prövning. Mot denna bakgrund anser UKÄ att det är lämpligt att högskolan kompletterar sina regler och anvisningar med fullständig information om de åtgärder som ska genomföras vid en ofullständig ansökan. Kompletteringen bör även innehålla en hänvisning till 20 § FL, vilket saknas i nuvarande text i högskolans regler och anvisningar.

UKÄ noterar vidare att det under den ovan nämnda rubriken anges att ”Skälen för beslutet ska motiveras i beslutshandlingen.” och att ”Vid avslag på hela eller delar av ansökan ska bifogas överklagandehänvisning.” UKÄ vill därför framhålla att det i 32 § andra stycket FL anges att en beslutsmotivering ska innehålla uppgifter om vilka rättsregler som har tillämpats. UKÄ noterar här att högskolan vid den översyn av högskolans handläggningsrutiner och interna regelverk gällande tillgodoräknandeärenden som genomfördes 2019 uppmärksammade att vissa ärenden saknade hänvisning till tillämpliga rättsregler. UKÄ vill vidare framhålla att även beslut om att avvisa en ansökan om tillgodoräknande kan överklagas och att högskolan därför enligt 32-33 §§ FL är skyldig att lämna motivering och överklagandehänvisning också vid sådana beslut.

UKÄ noterar att det under rubriken *Överklagande* i högskolans regler och anvisningar anges att beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet enligt 12 kap. 2 § 3 får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). UKÄ vill med anledning av detta poängtera att det rätteligen är i punkt 4 i den nämnda bestämmelsen som överklagande av beslut om tillgodoräknande regleras.

UKÄ utgår från att högskolan kompletterar dokumentet *Regler och anvisningar för tillgodoräknande* i enlighet med dessa påpekanden.

Stickprov

UKÄ har granskat 15 utvalda ärenden om tillgodoräknande. Tretton av ärendena innebar avslag på ansökan och två innebar delvis avslag.

UKÄ noterar att det i högskolans *Regler och anvisningar för tillgodoräknande* regler under rubriken ”Handläggningsordning av ärenden om tillgodoräknande” anges att ”Ansökan ankomststämplas och diarieförs.” UKÄ konstaterar att i 13 av stickproven så har ansökan inte ankomststämplats (Samtliga ansökningar är dock registrerade). UKÄ utgår från att högskolan ser över rutinerna när det gäller att ankomststämpla en ansökan om tillgodoräknande.

I ett ärende (U2019-2277) framgår att ansökan delvis har avslagits. I den del ansökan inte har avslagits framgår av en anteckning i beslutet att studenten vid ett telefonsamtal ska ha återtagit denna del av ansökan. Det framgår inte av anteckningen när den ska ha gjorts och vem som har gjort den. Inte heller framgår det av beslutet att högskolan har fattat något beslut när det gäller den del av ansökan som studenten ska ha återtagit.

I ett annat ärende (U 2020-462) konstaterar UKÄ att studenten har ansökt om tillgodoräknande för fyra kurser. Av högskolans beslut framgår genom att det är ikryssat Nej under rubriken Beviljas att högskolan har avslagit ansökan för tre av kurserna. För den fjärde kursen som innehåller ett antal delprov har något kryss Ja eller Nej under rubriken Beviljas inte fyllts i. Däremot konstaterar UKÄ att det av motiveringen till beslutet synes som att studenten har tillgodoräknats ett av delproven helt, att två delprov har tillgodoräknats delvis och att ansökan gällande två delprov inte har beviljats.

UKÄ vill i detta sammanhang påminna att det för varje skriftligt beslut enligt 31 § FL ska finnas en handling som bland annat visar vad beslutet innehåller. Detta gäller även för det fall en student återkallar sin ansökan helt eller delvis. Vidare har myndigheter enligt 27 § FL en skyldighet att dokumentera uppgifter som de får på annat sätt än genom en handling om det kan ha betydelse för beslutet i ärendet.

UKÄ utgår från att högskolan ser över rutinerna och säkerställer dels att beslut om tillgodoräknande omfattar alla delar av en ansökan, dels att dokumentation av uppgifter sker i enlighet med 27 § FL.

Beslutsmotiveringar

Av 32 § FL framgår att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt som huvudregel ska innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

UKÄ konstaterar att 1 av de 15 granskade besluten (Ärende U2020-654) uppfyller kraven i 32 § första stycket på att en beslutsmotivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats. Vidare saknar ett beslut (U2019-2127) som innebar delvis avslag helt motivering.

UKÄ konstaterar i övrigt att bl.a. följande motiveringar använts i de granskade besluten.

- ”Kursernas lärandemål överensstämmer inte” (U2019-1998)
- ”Avslag
Beslutet grundar sig på befintligt material då begärs komplettering inte har inkommit” (U2019-2026)
- ”Alla moment i den nya kursen är utökade. Du kan inte tillgodoräkna dig hp som du ej har tagit” (U2020-9)
- ”Du behöver närvara vid introduktion för att kunna tillgodose dig kursen” (U2020-75)

UKÄ anser att ovanstående motiveringar tydligare hade kunnat beskriva vilka omständigheter som var avgörande för universitetets ställningstagande.

UKÄ utgår från att högskolan ser över sina rutiner för motivering av beslut.

Handläggningstider

Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnads-effektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Vad dessa krav på handläggningen mer konkret innebär är dock inte närmare reglerat. En bedömning får därför göras i varje enskilt fall av om kraven enligt bestämmelsen är uppfyllda. Vid denna bedömning får ärendenas karaktär beaktas, exempelvis kan ett tillgodoräknandeärende som kräver en mer omfattande utredning motivera en längre handläggningstid.

Högskolan har i tabellform angett när ansökan om tillgodoräknande kom in till högskolan respektive när beslut meddelades. UKÄ konstaterar att dessa datum stämmer överens med vad som framgår av ärendenas diarietext. I två av de ärenden (U2019-2026 och U2020-9) där ankomststämpel finns på ansökan konstaterar UKÄ att ansökan är ankomststämplad fyra respektive en dag tidigare än den dag som anges i diarietexten och som högskolan angett som den dag som ansökan kommit in/registrerades. När det gäller de ärenden som inte är ankomststämplade konstaterar UKÄ att den dag som ansökan är daterad i vissa fall är daterad någon eller några dagar före det datum som anges i

diariekortet och som högskolan angett som ankomst-/registreringsdatum för ärendet. Mot denna bakgrund konstaterar UKÄ att det inte är möjligt att exakt fastställa handläggningstiden för de granskade stickproven. Som UKÄ har uttalat ovan förutsätter ämbetet att högskolan ser över rutinerna för ankomststämpling av inkomna ansökningar om tillgodoräknande.

UKÄ konstaterar dock att det av de uppgifter som finns tillgängliga framgår att handläggningstiden för fem av ärendena understiger en månad och att handläggningstiden för åtta av ärendena var under två månader. UKÄ har inte några synpunkter på handläggningstiden i dessa ärenden.

För ett av ärendena (U2020-218) var handläggningstiden cirka tolv veckor, vilket framstår som något för lång tid. UKÄ utreder däremot inte om det finns godtagbara förklaringar till handläggningstiden i ärendet utan utgår från att högskolan beaktar detta uttalande när högskolan ser över sin hantering av ärenden om tillgodoräknande.

Överklagandehänvisningar

För en redogörelse av den rättsliga regleringen, se avsnittet *Överklagande och klagomål* nedan.

UKÄ konstaterar att högskolan har gett in överklagandehänvisningar i samtliga av de granskade stickproven. UKÄ konstaterar också att det i samtliga ärendens diariekort finns en registrering om överklagandehänvisning, daterad samma dag som beslutet. UKÄ konstaterar dock att det inte i något av besluten framgår att en överklagandehänvisning har fogats till beslutet.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut den 15 oktober 2018 (dnr 3372-2017) uttalat bland annat följande. Det finns inte något krav på att en överklagandehänvisning ska framgå av själva beslutet. En överklagandehänvisning bör dock enligt JO alltid fogas till beslutet. Enligt JO är det också lämpligt att en myndighet i ett avslagsbeslut anger att en överklagandehänvisning har fogats till beslutet eftersom det tydliggör överklagandemöjligheten för den enskilde. UKÄ utgår från att högskolan beaktar vad JO har uttalat när det gäller information om överklagandehänvisning i besluten om tillgodoräknande.

Studentinflytande

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Studenterna ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta framgår av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut kräver en bedömning av uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller om beslut kräver en bedömning av organisation av eller kvalitet i forskningen, ska besluten fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Om sådana bedömningar ska göras av en grupp personer ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl. Det framgår av 2 kap. 6 § HL.

Av 2 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF, framgår följande om studentrepresentation. Om beslut ska fattas eller beredning genomförs av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut fattas av en grupp av personer enligt vad som anges i 2 kap. 6 § HL har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenterna som avses i 2 kap. 7 § HL.

Av ESG standard 1.2 framgår bland annat att lärosätena ska ha processer för utformning och inrättande av utbildningar. Bland riktlinjerna för standarden nämns att utbildningarna ska utformas i dialog med studenterna, och att en formell process ska följas när de inrättas.

Utbildningarna ska granskas och revideras regelbundet i dialog med studenter och andra intressenter. Det framgår av riktlinjerna för standard 1.9 som handlar om kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om studentinflytande.

A. Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A.1 Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Har lärosätet och studentkåren kommit överens om i vilka organ som studenterna ska vara representerade? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

A.3 Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet, ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

B. Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen görs genom att ämbetet stickprovsvis väljer ut ett antal beslut och ställer frågor till lärosätet. UKÄ har bett lärosätet att bifoga en lista över samtliga beslut som fattades av prefekt eller motsvarande befattningshavare under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden och bett lärosätet att bifoga dokumentation i respektive ärende som visar hur lärosätet har säkerställt studentinflytandet. Om sådan dokumentation skulle saknas, har UKÄ bett lärosätet att ange anledningen till det. För det fall information och samråd med studentrepresentant inte har skett enligt 2 kap. 14 § HF i ärendena, har UKÄ bett lärosätet att ange anledningen till det.

Lärosätets svar

Högskolan Kristianstad har kommit in med följande dokument.

- *HKR:s kvalitetsorganisation och kvalitetsansvar*
- *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete ht 19–vt 20*

- *Avtal mellan Högskolan Kristianstad och Kristianstad studentkår*
- *Policy för studentinflytande vid Högskolan Kristianstad*
- *Formellt högskoleövergripande studentinflytande*
- *Formellt fakultetsspecifikt studentinflytande*
- *Programråd vid Högskolan Kristianstad*

Högskolan har uppgett följande.

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet?

Studentinflytande kommer främst till uttryck genom representation i beredande och beslutande organ samt som mottagare av information och samrådspart i frågor som berör utbildningen och studenternas situation. Under 2019 har *Avtal mellan Högskolan Kristianstad och Kristianstad studentkår* förnyats. I avtalet framgår bland annat studentkårens uppdrag om bevakning av och medverkan i utveckling av Högskolan Kristianstads utbildning samt övergripande överenskommelser om studentinflytande.

Med utgångspunkt i ovan nämnda avtal har högskolan och studentkåren tillsammans utarbetat *Policy för studentinflytande*. Remiss har gått ut till samtliga programområdesansvariga vilket innebär att medarbetare med övergripande verksamhetsansvar för studenter inom programmen har kännedom om dokumentet och dess innehåll. Högskolans Kvalitetsråd har också fått policyn på remiss och haft möjlighet att påverka utförandet av densamma. Policyn belyser de områden som parterna har identifierat där studentinflytande efterfrågas och tar också upp vikten av att lärare och annan personal är tillgängliga för synpunkter samt att de uppmuntrar sådana synpunkter för att informellt studentinflytande ska fungera bra.

Högskolans avdelning Studentcenter har ansvar för att initiera uppdateringar av policyn löpande när så är påkallat samt vid de tillfällen då avtalet mellan högskolan och Kristianstad studentkår ska förnyas.

Har lärosätet och studentkåren kommit överens om vilka organ som studenterna ska vara representerade i?

I samråd med studentkåren har högskolan upprättat förteckningar över beredande och beslutande organ med studeranderepresentation. Detta är publicerat på högskolans hemsida under rubrikerna *Formellt högskoleövergripande studentinflytande*, *Formellt fakultetsspecifikt studentinflytande* samt *Programråd vid Högskolan Kristianstad*.

Utöver vad som ingår i föregående stycke nämnda förteckningar har studenter möjlighet att påverka utbildningarna och dess kvalitet vid exempelvis kurs- och programvärderingar samt vid klagomålshantering.

Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)?

Som nämnts ovan har högskolan i samråd med studentkåren upprättat en förteckning över de organ och arbetsgrupper där studentkåren ingår. Det sker löpande en diskussion mellan högskolan och studentkåren kring förteckningen i enlighet med *Policy för studentinflytande*.

Vid högskolan är rektors ledningsgrupp organiserad i två delar, dels i ett kvalitetsråd och dels i en ledningsgrupp. I kvalitetsrådet bereds och samordnas övergripande frågor som berör högskolans kvalitets- och verksamhetsutvecklingssystem för utbildning, dess utveckling och uppföljning (se *HKR:s kvalitetsorganisation och kvalitetsansvar*). Studentkårens ordförande ingår i kvalitetsrådet och är där en viktig part i utvecklingen av utbildning, utbildningskvalitet och studenternas situation. Studentkåren ingår inte i den del som benämns ledningsgrupp men får från hösten 2020 löpande tillskickat sig dagordning och minnesanteckningar för uppdatering och möjlighet till inspel och medverkan. Denna ordning är utformad i nära samarbete mellan högskolans ledning och studentkåren.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut.

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

Genom uppdaterade styrdokument och rutiner

Av högskolans styrdokument enligt ovan framgår att beslut som fattas av enskild och som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation ska involvera studentkåren.

Regelbundet hålls beslutsmöten i ärenden gällande ensambeslut av rektor, högskoledirektör, prorektor eller vicerektor. Till mötena kallas utöver beslutsfattaren föredragande och studentrepresentant (i regel studentkårens ordförande). I beslutstexten för varje ärende noteras vilka personer som varit närvarande vid beslutstillfället samt vilka personer som deltagit i handläggningen av ärendet. Under våren 2020 har rutinerna tillfälligt modifierats på grund av coronapandemin och student-

representanten har delgivits förslag till beslut via mejl. Studentrepresentanten har sedan återkopplat med godkännande alternativt synpunkter varefter beslutsfattaren har fattat beslut.

Under hösten 2019 genomfördes stickprovskontroller på fattade dekanbeslut vilket visade en variation i om och hur studenterna medverkat och hur detta framgick av besluten. För att utveckla rutinen och säkerställa att reglerna om studentinflytande följs upprättades en högskolegemensam samarbetsyta på intranätet där lärosätets samtliga underlag till beslutsärenden på dekannivå läggs ut i god tid innan beslut ska fattas av dekan i student- eller utbildningsärenden. Denna samarbetsyta har studentkåren tillgång till och studentrepresentanterna kan i god tid innan beslut fattas inkomma med invändningar eller önskemål av förbättringar och förtydligande av beslut. Denna nya rutin, som togs fram i nära samarbete med studentkåren, implementerades i mitten av januari 2020.

På samtliga fakulteter fattar programområdesansvarig beslut om enskilda studentärenden utan deltagande från studentkåren. Exempel på sådana beslut är tillgodoräknande och studieuppehåll där programområdesansvarig fattar beslut efter inkommen ansökan från enskilda studenter. Denna ordning är utformad enligt studentkårens önskemål.

Genom uppföljning och åtgärder

Högskolan säkerställer att avtal och policy följs genom uppföljning i Kvalitetsrådet samt i samband med att studentkårens ordförande och chefen för Studentcenter har sina kontinuerliga avstämningsmöten. Vid dessa möten fokuseras på hur studentinflytandet fungerar i praktiken. Likaså sker en uppdatering om vad som händer inom respektive verksamhetsområden. Sedan dessa avstämningsmöten infördes upplever studentkåren att insynen i såväl stödverksamhet som kärnverksamhet har blivit bättre och att möjligheten att påverka och vara involverad i högskolans utvecklingsarbete har förstärkts.

I avstämningar av den nya rutinen för dekanbeslut har konstaterats att den nya rutinen fyller sitt syfte.

Genom tillgänglig information

Högskolan har samlat information rörande studentinflytande på högskolans hemsida under rubriken *Student på HKR/Rättigheter och skyldigheter*. Informationen är även nåbar via Studentportalen. Motsvarande information finns också att nå på högskolans intranät.

Genom uppföljning och utveckling av rutiner för att säkerställa fortsatt regelefterlevnad

Högskolegemensamt stöd och fakultetsnämnderna har också ett särskilt uppdrag att kvalitetssäkra studentinflytandet genom en årligen fastställd

Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete. Av vägledningen framgår att Högskolegemensamt stöd ska beskriva arbetet med att säkerställa att reglerna för studentrepresentation och studentinflytande samt avtalet med studentkåren följs (s. 12, punkt 1c). Fakultetsnämnderna ges i uppdrag att beskriva hur det säkerställs att studentrepresentanter finns med i beredande och beslutande möten och organ, enligt upprättat avtal (s. 7, punkt 1c). Arbetet rapporteras i högskolans årliga kvalitetsrapport.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom ett lärosäte, om organets verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. För att säkerställa de bästa förutsättningarna för studentinflytande bör lärosätena ha fastlagda principer för hur inflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Detta anges i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.¹

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* anges att studenterna bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna, exempelvis ledningsgrupper, översynsgrupper och utredningar. I propositionen anges också att även frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation.²

Rätten till representation ska gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Detta anges i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.³

UKÄ konstaterar att högskolan har bifogat vissa dokument och uppgett att avtalet mellan högskolan och Kristianstads studentkår har förnyats under 2019. Högskolan har vidare uppgett att högskolan och studentkåren med utgångspunkt i nämnda avtal också tillsammans har utarbetat

1 Prop. 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*, s. 41.

2 Prop. 1999/2000:28 s. 28–29.

3 Prop. 2009/10:149 s. 39.

en *Policy för studentinflytande vid Högskolan Kristianstad* samt att högskolan i samråd med studentkåren har upprättat förteckningar över beredande och beslutande organ med studeranderepresentation. Dessa förteckningar är enligt högskolan publicerade på högskolans hemsida.

UKÄ noterar att det av dokumentet *Avtal mellan Högskolan i Kristianstad och Kristianstads Studentkår* framgår att högskolestyrelsen har beslutat om kårstatus för Kristianstads studentkår. Ämbetet noterar vidare att det i avtalet, under rubriken Studentinflytande, anges att studentkåren ska utse representanter till samtliga organ vid högskolan där studenter genom studentkåren har rätt till inflytande, såsom högskolestyrelsen, fakultetsnämnderna, disciplinnämnden, råden vid högskolan samt beslutsmöten på rektors-, förvaltningschefs- och dekannivå. Det anges vidare bland annat att högskolan ska se till att det finns rutiner och strukturer för ett väl fungerande studentinflytande, att högskolan ska samråda med studentkåren i alla viktigare frågor om studentinflytande vid högskolan, att vid skapande av nya organ en dialog ska ske mellan mötesordförande och studentkårens ordförande angående studentrepresentation, att parterna ska föra en fortlöpande dialog om hur studentinflytandet fungerar och om eventuellt behov av förändringar och att högskolan upprättar och löpande reviderar en förteckning över de organ/sammanhang där studentrepresentation förekommer.

UKÄ noterar också att studenternas rätt till inflytande behandlas i avsnitt 5 i *Arbetsordningen* genom att innehållet i 2 kap. 7 § HL och 2 kap. 14 § HF redovisas.

Efter en genomgång av ingivna dokument och högskolans svar bedömer UKÄ att högskolan, utifrån ett rättsligt perspektiv har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer i enlighet med vad som uttalats i propositionen.

UKÄ konstaterar dock att högskolan har uppgett att rektors ledningsgrupp är organiserad i två delar (ett kvalitetsråd och en ledningsgrupp) samt att studentkåren inte ingår i den del som benämns ledningsgrupp. Högskolan har vidare uppgett att studentkåren från hösten 2020 löpande får tillskickat sig dagordning och minnesanteckningar för uppdatering och möjlighet till inspel och medverkan. Enligt högskolans svar är denna ordning utformad i nära samarbete mellan högskolans ledning och studentkåren. Mot bakgrund av vad som har uttalats i de ovan redovisade propositionsuttalandena ifrågasätter ämbetet att studentkåren inte är representerad i den del av rektors ledningsgrupp som benämns ledningsgrupp. Med hänsyn till vad högskolan uppgett om överenskommelsen med studentkåren i denna del och att studentkåren har möjlighet att anmäla denna fråga till UKÄ stannar ämbetet vid detta påpekande.

UKÄ noterar vidare att det i dokumentet *Policy för studentinflytande vid Högskolan Kristianstad* under avsnittet Högskolan i Kristianstads ansvar

och rubriken Studenters representation i beslutande och beredande organ anges

”Högskolan Kristianstad ansvarar för att semiformella och formella studentrepresentanter bereds plats i alla högskolans beredande och beslutande organ där frågor av betydelse för utbildning eller studenters situation behandlas. Detta gäller i viss mån även för tillfälliga arbetsgrupper, utredningar etc som berör studenters situation.”

Som framgår av de ovan redovisade förarbetsuttalandena gäller rätten till representation alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (se även vad UKÄ har uttalat i ett tillsynsbeslut den 6 september 2018, reg. nr 31-00056-17, när det gäller en tillfällig grupp som kom till för att försöka komma fram till en lösning gällande en kursplan). Med hänsyn till vad som anges i förarbetena och vad UKÄ uttalat i det nämnda tillsynsbeslutet förutsätter ämbetet att högskolan ser över formuleringen ”i viss mån” i det ovan redovisade stycket från högskolans *Policy för studentinflytande vid Högskolan Kristianstad.*

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskoleförfattningarnas bestämmelser ger även studentrepresentanterna rätt till information och samråd när en person vid lärosätet bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Syftet med regeln om samråd med studentrepresentanter är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds eller beslutas av en ensam befattningshavare. Det är ledningarna för lärosätena som ansvarar för att de har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till i sådana fall. UKÄ anser att lärosätena i samverkan med studentkåren bör ta fram rutiner eller riktlinjer för att säkerställa att även enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före slutförandet av beredningen eller före beslutet. Om det finns utrymme för anteckningar om samråd på lärosätenas beslutsblanketter, är risken mindre för att samrådet glöms bort.⁴

UKÄ konstaterar att högskolan uppgett att tjänstebeteckningen prefekt inte används vid högskolan och att högskolan har bedömt att titeln prefekt närmast motsvaras av högskolans dekan.

UKÄ konstaterar vidare att högskolan i remissvaret har hänvisat till dokumentet *Policy för studentinflytande vid Högskolan Kristianstad* och till det avtal om studentinflytande som har träffats mellan studentkåren och högskolan. Högskolan har i remissvaret också uppgett bland annat att det regelbundet hålls beslutsmöten i ärenden gällande ensambeslut av

⁴ Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998–2012, s. 11.

rektor, högskoledirektör, prorektor eller vicerektor och att till dessa möten utöver beslutsfattaren också kallas föredragande och studentrepresentant (i regel studentkårens ordförande).

Ämbetet konstaterar också att högskolan uppgett att högskolan – efter det att en uppföljning genomförts när det gäller fattade dekanbeslut – i samarbete med studentkåren har tagit fram en ny rutin som implementerades i mitten av januari 2020. Den rutinen innebär enligt högskolan att det har tagits fram en högskolegemensam samarbetsyta på intranätet där lärosätets samtliga underlag till beslutsärenden på dekannivå läggs ut i god tid innan beslut ska fattas av dekan i student- eller utbildningsärenden. Högskolan har vidare uppgett att studentkåren har tillgång till denna samarbetsyta, vilket enligt högskolan innebär att studentrepresentanterna i god tid innan beslut ska fattas kan komma in med synpunkter.

UKÄ noterar att det i avsnitt 5 (Studentrepresentation) i *Arbetsordningen* och i högskolans dokument *Policy för studentinflytande vid Högskolan Kristianstad* redogörs för respektive refereras till bestämmelsen i 2 kap. 14 § andra stycket HF, men ger i övrigt inte någon information om hur högskolans personal ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanterna i god tid när det gäller studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut. UKÄ konstaterar vidare att högskolan inte har gett in någon rutin eller liknande dokument som innehåller den nya ordningen när det gäller beslut av dekan. UKÄ vill mot denna bakgrund framhålla att det kan vara värdefullt om beslutsfattarna får tydliga instruktioner om hur information och samråd enligt 2 kap. 14 § andra stycket ska gå till. Som nämnts är risken mindre för att samråd glöms bort om det finns utrymme för anteckningar om samråd på lärosätens beslutsblanketter.

Sammanfattningsvis anser UKÄ att högskolans styrdokument för studentinflytande bör förtydligas och vidareutvecklas i syfte att säkerställa att bestämmelsen i 2 kap. 14 § andra stycket tillämpas på ett korrekt sätt. UKÄ utgår från att högskolan genomför de åtgärder som kan behövas.

Stickprov

Högskolan har kommit in med underlag för de 15 efterfrågade ärendena. UKÄ noterar att högskolan inte har uppgett att något av stickproven gäller ett ärende som inte har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. I ett av ärendena Dnr U 2020-387 Utbildningsplan ÄL 79A Ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolan åk 7-9, arbetsplatsintegrerad, 240/270 hp har det kommit fram att det är fakultetsnämnden som har fattat beslut om att utbildningsplanen för utbildningen ska fastställas. Detta ärende utgår därför från ämbetets prövning.

När det gäller ärende Dnr U 2020-222-725 Beslut Anstånd/examination (beslut daterat den 20 april 2020) har högskolan uppgett att den brustit i att följa sina rutiner då ärendet var brådskande och beslutet fattades mitt under omställningen till distansundervisning med anledning av Coronapandemin. UKÄ konstaterar att utbrottet av Coronaviruset innebär att lärosätena kan behöva fatta brådskande beslut om sina utbildningar. Högskolelagen och högskoleförordningen ger samtidigt studenterna rätt att utöva inflytande över utbildningen vid lärosätena. Bestämmelserna om studentinflytande gäller därför även då ett lärosäte fattar brådskande beslut. UKÄ förutsätter att högskolan genomför de åtgärder som är nödvändiga så att högskolan även när det gäller brådskande ärenden följer högskoleförordningens regler om studentinflytande.

UKÄ konstaterar när det gäller fyra ärenden (Dnr 2019-112-646 om beslut om inställd utbildning VT 2020, Dnr 2019-112-677 Beslut om strategiska insatser för att stärka vetenskaplig kompetens 2020, Dnr 2019-112-706 Beslut om nedläggning av kurserna PSYA02, PSF51P och PSYE01 och Dnr 2020-112-25 Beslut om dispens från förkunskapskrav i kursen ÄUVK51 i Ämnesläraryrket våren 2020) att det av ingiven dokumentation inte framgår om information lämnats och samråd har skett i god tid före beslut har fattats i ärendena. UKÄ noterar att beslut i de tre första ärendena har fattats under 2019 och den 15 januari 2020 i det fjärde ärendet. Högskolan har när det gäller dessa ärenden uppgett att den sedan tidigare upptäckt brister när det gäller beslutsrutinerna kring dekanbeslut som gäller studentinflytande och att högskolan därför under våren 2020 infört den nya rutin som högskolan redogjort för i sitt remissvar (rutinen implementerad i mitten av januari 2020).

I ett ärende som gäller beslut om att utlysa två anställningar som universitetslektorer i juridik (Dnr 2020-112-122) anges i beslutet, daterat den 24 februari 2020, att studentrepresentanter under beredningen av ärendet har fått information samt haft tillfälle att yttra sig enligt den mellan högskolan och studentkåren för ändamålet överenskomna handläggningsordningen. Längst ned i beslutet anges också att ”Den ifrågakommande handläggningsordningen innebär att beslutsunderlag i god tid före beslutet läggs ut på en mellan högskolan och studentkåren gemensam plats på högskolans intranät.” Med hänsyn till vad som framgår av beslutet bedömer ämbetet att högskolan hanterat ärendet i enlighet med den rutin som implementerades i mitten av januari 2020. UKÄ utgår därför från att beslutsunderlaget har lagts ut på den gemensamma samarbetsytan på intranätet. Av ingiven dokumentation framgår dock inte om studentrepresentanterna upplysts om att materialet lagts ut på samarbetsytan eller när det gjorts tillgängligt där. UKÄ anser därför att det av dokumentationen inte framgår om information lämnats och samråd skett i god tid före beslut i ärendet har fattats.

I ärende Dnr 2020-112-193 Beslut gällande tillfällig vidaredelegation för revidering av kursplaner, anges att ”Studentkåren har haft möjlighet att

lämna synpunkter enligt gängse rutin och har inget att erinra.” Då beslutet är daterat den 17 mars 2020 utgår UKÄ från att med enligt gängse rutin avses den rutin som implementerats i januari 2020. Av ingiven dokumentation framgår dock inte om studentkåren upplysts om att materialet lagts ut på samarbetsytan eller när det gjorts tillgängligt. UKÄ bedömer därför att det av dokumentationen inte framgår om information lämnats och samråd skett i god tid före beslut meddelats.

I ett ärende (Dnr 2020-112-54 Dekanbeslut om förändring i fastställt kursutbud HT 20) framgår det av beslutet den 28 januari 2020 att en studentrepresentant varit närvarande vid beslutet. Det framgår dock av den dokumentation som högskolan gett in inte om information lämnats och samråd skett i god tid före det att beslut fattades. Det framgår inte heller om den nya rutinen använts. Det framgår därför enligt ämbetets bedömning inte av ingiven dokumentation om information lämnats och samråd skett i god tid före beslut fattats.

I tre ärenden, (Dnr 2020-112-107 Beslut om utseende av studierektor för forskarutbildning, Dnr 2020-112-213 Beslut att verksamhetsförlagd utbildning inom ämnesläroverutbildningen och grundläroverutbildningen med inriktning förskoleklass och arbete i åk 1-3 och 4-6 flyttas från våren 2020 till hösten 2020, Dnr 2020-112-279 Beslut om dispens från regel för examination för studenter i kursen FO509L hösten 2020) anges i besluten att ”Studentkåren har haft möjlighet att lämna synpunkter men har inget att erinra.” UKÄ konstaterar att beslut i samtliga av dessa ärenden är meddelade efter den sista januari 2020. UKÄ konstaterar att det av den dokumentation som högskolan gett in inte framgår om information lämnats och samråd skett i god tid före beslut meddelats. UKÄ noterar vidare att det inte framgår om den nya rutinen har använts.

I ärende 2020-112-215 Beslut om hantering av tillfälliga avsteg i utbildningsplaner och kursplaner (beslut daterat den 30 mars 2020) anges i beslutet att ärendet inför beslut ventilerats vid fakultetsnämndens sammanträde den 27 mars 2020. I beslutet anges också att studentkåren gavs möjlighet att lämna synpunkter och att den inte hade något att erinra.

I ett annat ärende (Dnr 2020-112-272 Beslut – utbud fakulteten för ekonomi 2021) anges i beslutet den 4 maj 2020 att förslag till kurs- och programutbud har behandlats i Fakultetsnämnden för Ekonomi samt i lokal samverkan för fakulteten för ekonomi. Högskolan har i sitt svar uppgett att studentrepresentanter alltid ingår i fakultetsnämnden men att det inte framgår av beslutet.

När det sedan gäller ett ärende om revidering av Kursplan Revisorsjuridik 1 a – 7,5 hp (Dnr U2020-95) har högskolan gett in kursplan samt beslut på när kursplanen senast reviderades. Högskolan har uppgett att ordföranden för fakultetsnämnden för ekonomi beslutar om fastställande och revidering av kursplaner. UKÄ konstaterar att detta också framgår

av de beslut om revidering av kursplanen som högskolan bifogat sitt svar. Högskolan har även uppgett att kursplaner bereds i kursplaneutskottet, som bland annat består av ordförande och studentrepresentant, men att denna ordning inte framgår av beslutet.

Utifrån inskickat underlag och vad högskolan uppgett bedömer UKÄ att studentrepresentanter varit närvarande vid fakultetsnämndens respektive kursplaneutskottets sammanträden i ärendena Dnr 2020-112-215, 2020-112-272 och U2020-95. Det framgår dock inte om information har lämnats och samråd skett med studentrepresentanter i god tid före det att beslut fattades i ärendena.

UKÄ förutsätter att högskolan ser till så att information lämnas och samråd sker med studentrepresentanterna i god tid före det att beslut fattas. UKÄ finner i sammanhanget även skäl att lyfta Universitetskanslersämbetets rapport 2020:19 *Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut – UKÄ:s bedömning av 20 typer av beslut* (reg. nr 32-00353-19).

Kurs- och utbildningsplaner

Bakgrund

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. För varje kurs ska det finnas en kursplan och i den ska följande anges: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs. För ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska anges vilka kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 13–17 §§ högskoleförordningen (1993:100), HF.

Före den 1 januari 2011 innehöll högskoleförordningen mer detaljerade krav på innehållet i kurs- och utbildningsplanerna. Planerna skulle utöver nuvarande krav även bland annat ange när planen eller en ändring av den skulle börja gälla och de övergångsbestämmelser som behövdes.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) fastställde med anledning av avregleringen 2011 rekommendationer om bland annat innehållet i kurs- och utbildningsplaner för sina medlemmar, REK 2011:1, dnr 10/118. De uppgifter som högskolorna tidigare varit skyldiga att skriva in i sina kurs- och utbildningsplaner skulle enligt SUHF:s rekommendation även ingå i planerna efter förordningsändringen.

Kursplaner och utbildningsplaner är grundläggande styrdokument för ett lärosäte och viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende.

De regler som anges i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Reglerna i planerna är alltså av samma karaktär som lagar beslutade av riksdagen och förordningar beslutade av regeringen. Det innebär att reglerna är bindande, gäller generellt och måste följas av såväl lärosätens personal som studenter.

I ESG standard 1.2 om utformning och inrättande av utbildningar anges bland annat att lärosätena ska ha processer för utformningen och inrättandet av utbildningar. Den examen som en utbildning leder till ska vara tydligt specificerad. Av riktlinjerna till standarden framgår bland annat att utbildningarna ska innehålla uppgifter om studenternas förväntade arbetsinsats, till exempel uttryckt i poäng enligt European Credit Transfer System (ECTS).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kurs- och utbildningsplaner:

1. Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen? Bifoga i så fall dessa regler.
2. Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet? Bifoga arbetsordningen.
3. Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal kurser och program, för att undersöka hur lärosätet följer bestämmelserna om kurs- och utbildningsplaner för kurserna och programmen. Ämbetet har bitt lärosätet att bifoga listor över samtliga kurser och utbildningsprogram som genomfördes under höstterminen 2019 och vårterminen 2020.

Stickprov

Utifrån lärosätets listor har UKÄ valt ut tio kurser och fem program.

UKÄ har upplyst om att granskningen avser att

- planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startar
- tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna
- planerna innehåller det som anges i HF och eventuella lokala regler
- det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till
- examinationsformerna regleras tydligt i kursplanerna.

Lärosätets svar

Högskolan Kristianstad har kommit in med följande dokument.

- *Arbetsordning*
- *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete ht 19–vt 20*

- *Anvisningar för upprättande av utbildningsplan och kursplan*
- *Kalendarium för kursplaners och utbildningsplaners fastställande*
- *Rektors beslut och delegationer*
- *Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för naturvetenskap I*
- *Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för lärarutbildning*
- *Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för hälsovetenskap*
- *Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för ekonomi*
- *Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för naturvetenskap II*
- *Anvisningar för förslag om nytt utbildningsprogram och huvudområde för examen samt Regler för avveckling av program, huvudområde i examen eller kurs*
- *Minnesanteckningar från kvalitetsrådets möte 2020-06-08*
- *Lathund för granskning av kursplaner*
- *Vägledning för utbildningsutvärdering på grund- och avancerad nivå*
- *Målmatris*
- *Stickprov fastställda kurs- och utbildningsplaner*
- *Information på intranätet angående kurs- och utbildningsplaner*

Högskolan har uppgett bland annat följande.

Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen?

Högskolans interna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla finns i *Anvisningar för upprättande av utbildningsplan och kursplan* samt när de ska fastställas i *Kalendarium för kursplaners och utbildningsplaners fastställande*. Båda dessa dokument har nyligen reviderats, bland annat efter nya rekommendationer från UKÄ. Till exempel ska revidering av kurs- och utbildningsplaner vara beslutad senast 8 veckor före kurs- och programstart och en processbeskrivning av arbetsgången för kursplaner har lagts in i anvisningarna (se s. 2) för att förtydliga programområdesansvarigas kvalitetsäkringsansvar.

Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet?

Enligt *Rektors beslut och delegationer* delegeras ansvaret att fastställa kurs- och utbildningsplaner till fakultetsnämnderna (se s. 6). Fakultetsnämnderna har i sin tur delegerat delar av ansvaret vidare till respektive fakultetsnämnds kursplaneutskott och fakultetsnämndsordförande. Kursplaneutskottet bereder och granskar såväl innehålls- som formaliafrågor då kursplaner, och i vissa fall utbildningsplaner, fastställs. Kursplaneutskottets sammansättning och ansvarsområde skiljer sig mellan fakulteterna och beskrivs nedan.

Kursplaner

Utskottet för Fakultetsnämnden för naturvetenskap består av nämndsekreterare (sammankallande), två nämndsledamöter och en studentrepresentant.

Nämndsordföranden har, på delegation från fakultetsnämnden, rätt att fastställa kursplaner (så kallade ordförandebeslut), och en lista över ordförandebeslut tagna sedan föregående fakultetsnämndsmöte föredras på följande fakultetsnämndssammanträde (*Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för naturvetenskap I, § 10*).

Fakultetsnämndens för lärarutbildning utskott består av nämndsekreterare (sammankallande), en nämndsledamot och en studentrepresentant. Utskottet utarbetar förslag som remitteras till nämnden och därefter fastställer ledamoten i utskottet kursplanerna (*Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för lärarutbildning, § 5*).

Utskottet för Fakultetsnämnden för hälsovetenskap består av nämndsekreterare (sammankallande), ordförande i fakultetsnämnden, en nämndsledamot och en studentrepresentant. Utskottet har vid behov möjlighet att remittera kursplaner till fakultetsnämnden eller någon av ledamöterna för konsultering. Ordföranden har, på delegation från fakultetsnämnden, rätt att fastställa kursplaner (så kallade ordförandebeslut), och en lista över ordförandebeslut tagna sedan föregående fakultetsnämndsmöte föredras på följande fakultetsnämndssammanträde (*Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för hälsovetenskap, § 4*).

Utskottet för Fakultetsnämnden för ekonomi består av nämndsekreterare (sammankallande), ordförande i fakultetsnämnden, en nämndsledamot och en studentrepresentant. Ordföranden har, på delegation från fakultetsnämnden, rätt att fastställa kursplaner (så kallade ordförandebeslut), och en lista över ordförandebeslut tagna sedan föregående fakultetsnämndsmöte föredras på följande fakultetsnämndssammanträde (*Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för ekonomi, § 4*).

Utbildningsplaner

I fakultetsnämnden för naturvetenskap granskar kursplaneutskottet revideringar av utbildningsplaner före fastställande av ordförande (*Nämndbeslut kursplaneutskott, Fakulteten för naturvetenskap II, § 6*). Nya utbildningsplaner föredras under ett fakultetsnämndsmöte av programområdesansvarig före fastställande av fakultetsnämnden.

Fakultetsnämnden för lärarutbildning fastställer utbildningsplaner efter föredragande av programområdesansvarig.

Fakultetsnämnden för hälsovetenskap fastställer utbildningsplaner efter föredragande av programområdesansvarig.

I fakultetsnämnden för ekonomi bereder kursplaneutskottet utbildningsplaner inför fastställande i nämnden.

Nya utbildningsprogram

Enligt högskolans *Arbetsordning* är det styrelsen som fattar beslut om inrättande av utbildningsprogram efter förslag av rektor. Enligt *Anvisningar för förslag om nytt utbildningsprogram och huvudområde/område för examen samt Regler för avveckling av program, huvudområde i examen eller kurs* ska ett förslag till utbildningsplan (som följer anvisningarna) bifogas. Förslaget ska tydligt visa hur examensmålen i högskoleförordningen samt eventuella lokala examensmål uppnås. I styrdokumentet är det otydligt om det är styrelsen som i och med beslut om att inrätta ett utbildningsprogram även fastställer utbildningsplanen. Enligt *Rektors beslut och delegationer* ska fakultetsnämnderna fastställa utbildningsplaner. Högskolan har med anledning av ovan nämnda otydlighet påbörjat en revidering (se *Minnesanteckningar från kvalitetsrådets möte 2020-06-08*, punkt 5) av *Anvisningar för förslag om nytt utbildningsprogram och huvudområde/område för examen samt Regler för avveckling av program, huvudområde i examen eller kurs*, så att det blir tydligt vilken instans som fattar beslut om nya utbildningsplaner.

Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

Genom uppdaterade styrdokument och rutiner

Högskolans styrdokument har uppdaterats enligt ovan.

Genom uppföljning och åtgärder

Programområdesansvarig kvalitetssäkrar alla kurs- och utbildningsplaner samt säkerställer att anvisningarna följts innan planerna skickas vidare till studieadministratör som lägger in uppgifterna i utbildningsdatabasen UBAS. Ett stöddokument till studieadministratörerna kring arbetet med att lägga in information finns i form av *Lathund för granskning av kursplaner*. Därefter granskas planerna av respektive fakultets kursplaneutskott och/eller fakultetsnämnd/nämndsordförande före fastställande.

I högskolans sexårscykel för utbildningsutvärdering granskas kurs- och utbildningsplaner av externa bedömare men även av fakultetsnämnderna som fastställer utbildningens självvärdering (se *Vägledning för utbildningsutvärdering på grund- och avancerad nivå*). Genom den *Målmatris* som ingår i självvärderingen säkerställs att alla målen i högskoleförordningen uppfylls under utbildningen men även att alla mål i kursplanerna examineras (konstruktiv länkning). Fakultetsnämnden fastställer sedan utbildningens utvecklingsplan som tas fram efter bedömargruppens yttrande. Om bedömargruppen eller fakultetsnämnden

hittar brister när det gäller kurs- och utbildningsplaner följer densamma upp ärendet inom ca ett år.

Under höstterminen 2019 togs stickprov för att undersöka om kurs- och utbildningsplaner fastställdes i tid. Resultatet visade att endast ett fåtal kurs- och utbildningsplaner inte var fastställda enligt kalendarier (se *Stickprov fastställda kurs- och utbildningsplaner*). Genomgången visade också att en del kurs- och utbildningsplaner inte hade reviderats eller fastställts på länge. Således kunde det inte garanteras att reviderade anvisningar följdes. Listor över alla kurs- och utbildningsplaner som inte fastställts eller reviderats under de senaste tre åren togs fram och skickades till programområdesansvariga samt fakultetsnämnder för översyn.

Denna genomgång av planer ledde till att *Vägledningen för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete* (se nedan) nu har en uppföljningspunkt angående kurs- och utbildningsplaner. En översyn för att förenkla högskolans rutiner för nedläggning av kurser som inte längre ges kommer också att ske.

Genom tillgänglig information

Högskolan Kristianstad har samlat information om kurs- och utbildningsplaner på högskolans hemsida under rubriken *Student på HKR/Rättigheter och skyldigheter*. Informationen är även nåbar via Studentportalen. Motsvarande information finns också på högskolans intranät. På intranätet finns dessutom stöddokument angående kurs- och utbildningsplaner (se *Information på intranätet angående kurs- och utbildningsplaner*) samt mallar, som följer anvisningarna, för att säkerställa att erforderlig information finns i kurs- och utbildningsplanerna.

Genom uppföljning och utveckling av rutiner för att säkerställa fortsatt regelefterlevnad

Fakultetsnämnderna och Högskolegemensamt stöd har ett särskilt uppdrag att kvalitetssäkra utformningen av kurs- och utbildningsplaner genom en årligen fastställd *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete* där det framgår att fakultetsnämnderna och högskolegemensamt stöd ska beskriva hur de arbetar för att säkerställa att utbildnings- och kursplaner är uppdaterade, följer anvisningarna och är fastställda enligt kalendarier (s. 9 punkt 3b och s. 14 punkt 3b). Arbetet rapporteras i en årlig kvalitetsrapport.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startat

Regler i kursplaner och utbildningsplaner syftar bland annat till att informera om vad som gäller för en kurs respektive ett program. Av högskoleförordningen framgår att kraven på särskild behörighet ska anges i kurs- och utbildningsplaner. Utgångspunkten är därför att kursplaner och utbildningsplaner ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar, men några regler för när planerna ska vara beslutade finns inte.

För att få ett bredare underlag vid bedömningen av om kurs- och utbildningsplaner är beslutade och finns tillgängliga i god tid innan utbildningen startar har UKÄ skickat en remiss till samtliga universitet och högskolor med statlig huvudman samt till Sveriges förenade studentkårer (SFS). UKÄ har därefter redogjort för sitt ställningstagande i en tillsynspromemoria (reg.nr 32-00481-17). I promemorian anger UKÄ bland annat följande.

UKÄ konstaterar att en stor majoritet av remissinstanserna anser att kursplaner för fristående kurser samt utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. UKÄ delar denna uppfattning och menar att detta är en viktig rättssäkerhetsfråga för studenterna, särskilt vad gäller den särskilda behörigheten och urvalsreglerna till utbildningen, men även för att studenterna ska få kunskap om innehållet i den utbildning de anmäler sig till. UKÄ gör därför bedömningen att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan.

Vad gäller kurser som ingår i ett program har några remissinstanser påpekat att utbildningsprogram ofta sträcker sig över flera år och att det därför i vissa situationer kan finnas behov av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet. Vissa remissinstanser har egna riktlinjer om att kursplaner för kurser inom program ska vara fastställda senast två månader innan kursstart, en synpunkt som även framförts av Myndigheten för tillgängliga medier. UKÄ anser att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller till exempel kursinnehåll och kurslitteratur för kurser inom program, om det av kvalitetsskäl konstateras ett behov av revidering av kursen. UKÄ anser mot denna bakgrund att det bör vara möjligt att fastställa revideringar av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Även beträffande kurser inom ett program kan det dock vara aktuellt att beakta de rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande i frågor om behörighet och urval till kurserna. Detta talar för att revideringar av kursplanernas föreskrifter i sådana frågor kan behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor innan kursstart. Vad som då kan anses som en lämplig tidpunkt beror bland annat

på när på året kursen startar, varför frågan om god tid innan kursstart får avgöras från fall till fall.

I högskolans styrdokument *Kalendarium för kursplaners och utbildningsplaners fastställande* anges följande. ”Med hänvisning till UKÄ:s skrivelse angående när kurs- och utbildningsplaner ska vara fastställda och tillgängliga för studenter (Tillsyns PM 32-00481-17) ska revidering av kursplaner och utbildningsplaner vara beslutad senast 8 veckor före kurs- programstart.”

Som framgår ovan anser UKÄ att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i ett program anser UKÄ dock att viss flexibilitet bör kunna medges i vissa fall, och att det därför bör vara möjligt att fastställa revideringar senast åtta veckor före kursstart. Denna bedömning gäller dock endast kursplaner för kurser som ingår i ett program. Av det ovan angivna avsnittet i högskolans styrdokument framgår att ingen skillnad görs mellan fristående kurser och utbildningsprogram och kurser som ingår i ett utbildningsprogram. UKÄ konstaterar att högskolans regler inte stämmer överens med vad som uttalats i ämbetets tillsynspromemoria. UKÄ utgår från att högskolan beaktar vad ämbetet uttalat i frågan när högskolan ser över innehållet i styrdokumentet *Kalendarium för kursplaners och utbildningsplaners fastställande*.

UKÄ har granskat om de inskickade kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid. Vid granskningen har UKÄ utgått från det fastställdesdatum, alternativt datum för revidering, som anges i kurs- och utbildningsplanen. Bedömningen har gjorts i förhållande till antagningen till höstterminen 2019 och vårterminen 2020.

UKÄ konstaterar att samtliga av de granskade kursplanerna och utbildningsplanerna har fastställts i god tid.

Tidpunkt för när planerna börjar gälla

UKÄ instämmer i SUHF:s rekommendationer om att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla, så som tidigare också krävdes enligt högskoleförordningen (före den 1 januari 2011).

UKÄ konstaterar att det i de styrdokument som högskolan hänvisat till gällande kurs- och utbildningsplaner inte anges att kurs- och utbildningsplaner ska innehålla uppgift om när de börjar gälla. Enligt UKÄ är det lämpligt att det i högskolans styrdokument tydligt anges att kurs- och utbildningsplaner ska innehålla uppgift om när de börjar gälla.

När det gäller de kurs- och utbildningsplaner som UKÄ har granskat konstaterar ämbetet att det anges när de börjar gälla.

Planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler

I en kursplan ska anges kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 15 § HF.

UKÄ konstaterar att samtliga granskade kursplaner innehåller det som krävs enligt 6 kap. 15 § HF i fråga om kursens nivå, antal högskolepoäng, mål och krav på särskild behörighet.

Däremot anser ämbetet när det gäller formerna för bedömning av studenternas prestationer att detta inte anges på ett tydligt sätt i tre kursplaner, se avsnittet *Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna* nedan.

I utbildningsplanen ska anges de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 17 § HF.

UKÄ har granskat de fem utvalda utbildningsplanerna och har följande synpunkt på en av utbildningsplanerna.

UKÄ konstaterar när det gäller utbildningsplanen för Ämneslärarutbildning med inriktning mot arbete i gymnasieskolan – Ingång Samhällsvetenskap (077 05) att det under rubriken Programmens struktur och kurser (avsnittet Upplägg och innehåll) anges bl.a. att ”Utbildningen ges i kurser av olika omfattning.” och ”För vidare information om struktur och kurser se respektive inriktningsplan.” UKÄ anser att denna utbildningsplan inte på ett tydligt sätt anger vilka kurser som ingår i utbildningen. UKÄ utgår från att högskolan ser över innehållet i denna utbildningsplan så att det av den framöver tydligt framgår vilka kurser som ingår i utbildningen.

När det gäller de övriga granskade utbildningsplanerna finner UKÄ att de innehåller det som krävs enligt 6 kap. 17 § HF och i huvudsak motsvarar SUHF:s rekommendationer.

Högskolan har riktlinjer – *Anvisningar för upprättande av utbildningsplan och kursplan* – för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla. UKÄ bedömer att de granskade kurs- och utbildningsplanerna följer högskolans riktlinjer.

Det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till

Enligt 6 kap. 17 § HF ska det i utbildningsplanen anges de övriga föreskrifter som behövs. I ESG standard 1.2 om utformning och inrättade av utbildningar anges bland annat att den examen som en utbildning leder till ska vara specificerad.

UKÄ konstaterar att utbildningsplanerna anger vilken examen utbildningarna leder till i de fall det är aktuellt.

Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna

Enligt 6 kap. 15 § HF ska formerna för bedömningen av studenternas prestationer anges i kursplanen. Regler i kursplaner om bland annat examinationsform utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanens regler om examinationsformer är tydliga.

UKÄ har granskat examinationsformerna i de tio utvalda kurserna och har följande synpunkter på nedan angivna kursplaner.

I kursplanen *Beskattningsrätt, Internationellt perspektiv (JU604E)* anges när det gäller delprov 1 ”Skriftligt inlämningsarbete individuellt eller i grupp.” Ämbetet anser att det i ordet eller ligger en otydlighet i hur delprovet examineras och vad studenterna därför kan förvänta sig.

I kursplanen, *Landskapsvård och landskapsplanering (LP302L)* anges när det gäller delprov 2 ”Skriftligt och muntligt redovisade uppgifter, en i grupp och en individuell.” UKÄ anser att det i formuleringen ligger en otydlighet i hur delprovet examineras och vad studenterna därför kan förvänta sig, då det t.ex. inte framgår om den skriftliga uppgiften ska vara individuell eller genomföras i grupp.

När det gäller kursplanen *Vattenreningsteknik – dricksvatten (VT414V)* anges när det gäller delprov 2 och 3 att examination sker genom ”Skriftlig examination som kan vara individuell eller i grupp”. UKÄ anser att det i formuleringen individuell eller i grupp ligger en otydlighet i hur delproven examineras och vad studenterna därför kan förvänta sig.

UKÄ förutsätter att högskolan justerar de aktuella kursplanerna så att examinationsformerna anges tydligt. Vidare utgår ämbetet från att högskolan genomför de åtgärder som kan behövas för att se till att examinationsformer anges tydligt i högskolans övriga kursplaner.

Kursvärderingar

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenter. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det framgår bland annat av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Lärosätet ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna. Det framgår av 1 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF.

I ESG standard 1.9 anges följande. Lärosätet ska kontinuerligt följa upp och regelbundet granska utbildningarna för att säkerställa att studenterna uppnår uppsatta mål och att utbildningarna motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna ska leda till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Av riktlinjerna till standard 1.9 framgår att regelbunden uppföljning, granskning och revidering av utbildningarna innefattar utvärdering av bland annat studenternas förväntningar, behov och nöjdhet när det gäller utbildningen.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kursvärderingar.

A. Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

A.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om kursvärderingar som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Genomför lärosätet kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser?

A.3 Genomför lärosätet kursvärderingar för examensarbetskurser?

B. Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

B.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om information om resultat som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

B.2 Redogör för hur studenterna som utvärderat kursen informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Redogör för hur studenterna ges samma information i samband med kursstarten.

B.3 Redogör för hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna.

C. Utveckling av utbildningar

Syftet med kursvärderingarna är att de ska leda till förbättringar och utveckling av utbildningarna. Ge om möjligt exempel där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder för kursens utveckling och förbättring.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att stickprovsvis undersöka hur lärosätet har följt reglerna om kursvärderingar för de kurser som valts ut för granskning inom granskningsområdet Kurs- och utbildningsplaner.

Stickprov

UKÄ har bett lärosätet bifoga resultat och eventuella beslut om åtgärder med anledning av kursvärderingarna för de utvalda tio kurserna. UKÄ har även bett lärosätet redogöra för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio kurserna genom att svara på

- om resultat och eventuella beslut om åtgärder saknas för någon kurs, och i så fall ge en förklaring till det
- hur lärosätet har informerat om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats
- hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Lärosätets svar

Högskolan Kristianstad har bifogat följande dokument.

- *Riktlinjer för kursvärdering och kursutvärdering* (dnr 2019-112-398)
- *Regler för kursansvar och examination* (dnr 2019-114-612)
- *Fastställande av befattningsbeskrivningar vid HKR* (dnr 2018-112-25)
- *Löpande uppdrag till fakultetsnämnderna med anledning av resultat av kursvärderingar* (dnr 2020-112-390)
- *Beslut om ”Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete ht-19-vt20* (dnr 2019-112-591)
- *Dokument gällande rapportering enligt vägledningen från Fakulteten för hälsovetenskap, Fakulteten för naturvetenskap, Fakulteten för lärarutbildning och Fakulteten för ekonomi*
- *Arbetsordning* (dnr 2017-114-372)

Högskolan har svarat bland annat följande.

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs?

Genom uppdaterade styrdokument och rutiner

Högskolans arbete med kursvärdering styrs av *Riktlinjer för kursvärdering och kursutvärdering*. Syftet med att arbeta utifrån dessa riktlinjer är att bidra till att verksamheten systematiskt förnyas, förbättras och utvecklas samt att studenterna ges en aktiv del av den kvalitetsutvecklande processen. Riktlinjerna är högskolegemensamma och gäller för alla kurser inom lärosätet. Enligt riktlinjerna betecknar kursvärdering studenternas erfarenheter och synpunkter, vilka dokumenteras i en sammanställning, medan kursutvärdering även omfattar lärarkollegiets erfarenheter samt åtgärder för förändring på kort och lång sikt. Kursutvärderingen dokumenteras i en kursrapport.

Sedan 2008 genomförs arbetet med kursvärdering via en digitaliserad och i hög grad automatiserad process. För arbete kopplat till enkäterna används det digitala enkätssystemet EvaSys och för arkivering av sammanställningar och kursrapporter används arkivsystemet Windream.

Den högskolegemensamma enkäten består av åtta frågor med fem fasta svarsalternativ vardera och två frågor med fritextsvar. Enkäten finns på svenska och engelska. Inför varje enkätutskick erbjuds kursansvarig i ett automatiskt genererat meddelande att lägga till ytterligare frågor. Dessa extrafrågor kan vara specifikt anknutna till kursen, programmet, fakulteten eller annat. Frågorna kan formuleras fritt eller hämtas från de exempelfrågor som finns tillgängliga i systemet. Som exempel på tillagda frågor kan nämnas att i den sista omgången av kursvärdering som genomförs våren 2020 har de tio gemensamma frågorna tillfälligt

kompletterats med ytterligare tre frågor med anledning av den corona-relaterade omställningen från campus- till distansutbildning.

Enkäten distribueras i normalfallet online och finns tillgänglig för studenterna från mitten av kurstillfällets sista vecka och därefter i ytterligare tio dagar. Studenterna kan nå enkäten på tre sätt, dels via länk publicerad i kurstillfällets kursyta i Canvas, dels via länk publicerad i Studentportalen, dels via länk skickad till den e-postadress studenten lämnat till högskolan. Varje student kan endast besvara enkäten en gång per kurstillfälle. Tre dagar efter första utskicket skickas ett påminnelsemeddelande via mejl till de studenter som inte besvarat enkäten. Enkäten besvaras anonymt. De kursansvariga som föredrar att genomföra enkäten i pappersform kan göra så. Vid användande av pappersenkät skannas enkäterna och bearbetas därefter på samma sätt som online-enkäterna, automatiskt och digitalt. Efter sista svarsdatum för online-enkäterna, och för pappersenkäterna efter att enkäterna skannats, sammanställs utfallet automatiskt i EvaSys och arkiveras automatiskt i Windream.

Genom uppföljning och åtgärder

Enligt dokumentet *Regler för kursansvar och examination* är det kursansvarig lärare som ansvarar för att kursvärdering och kursutvärdering genomförs enligt gällande riktlinjer i den aktuella kursen. Av högskolans *Befattningsbeskrivningar* framgår att programområdesansvarig är ansvarig för att programområdets utbildning bedrivs enligt gällande beslut. Det åligger därmed programområdesansvarig att följa upp och diskutera åtgärder med anledning av genomförd kursvärdering med kursansvarig och programområdets kollegium. Programområdesansvarig ska rapportera till berörd fakultetsnämnd om det framkommer särskilda eller återkommande problem i en kurs. Högskolans *Arbetsordning* anger att fakultetsnämnden ansvarar för kvalitetssäkring av utbildning. I fakultetsnämndens ansvar ingår att säkerställa att kursvärdering och kursutvärdering genomförs enligt gällande riktlinjer, att följa upp resultat samt att, vid behov, vidta åtgärder.

Genom tillgänglig information

Högskolan Kristianstad har samlat information om kursvärdering på hemsidan under rubriken *Student på HKR/Rättigheter och skyldigheter*. Informationen är även nåbar via Studentportalen. Motsvarande information finns också att nå på högskolans intranät.

Genom uppföljning och utveckling av rutiner för att säkerställa fortsatt regelefterlevnad

Fakultetsnämnderna har i uppdrag från rektor att följa upp föregående termins kursvärderingsresultat och återrapportera till rektor och styrelse vilka åtgärder som vidtagits. Denna återkommande uppföljning har under de senaste åren lett fram till en rad kursrelaterade åtgärder.

Fakultetsnämnderna har genom en årligen fastställd *Vägledning för*

rapportering av systematiskt kvalitetsarbete i uppdrag att återrapportera arbetet med att förbättra, utveckla och förnya utbildningar med utgångspunkt i kursvärderingsresultat. I uppdraget ingår också att återrapportera åtgärder för att öka svarsfrekvensen. I samma vägledning ges den högskolegemensamma stödverksamheten i uppdrag att redogöra för arbete för att förenkla och stödja arbetet med kursvärdering och kursutvärdering enligt upprättade riktlinjer. Arbetet rapporteras i högskolans årliga kvalitetsrapport.

Lärosätet genomför kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser och för examensarbetskurser.

Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar?

Genom uppdaterade styrdokument och rutiner

Högskolan Kristianstads arbete med kursvärdering styrs av *Riktlinjer för kursvärdering och kursutvärdering* som bland annat omfattar former för hur studenterna informeras om kursvärderingsresultat och beslut om åtgärder som föranleds av desamma.

Genom uppföljning och åtgärder

Kursvärderingsresultatet publiceras automatiskt i studenternas Canvasyta (se vidare nedan). Enligt högskolans riktlinjer ska kursvärderingsresultat och åtgärder diskuteras med studenterna exempelvis i samband med kursintroduktion.

Därutöver är en viktig del av arbetet med kursvärdering att kursvärderingsresultat och det pågående arbetet med kursvärdering och kursutvärdering kontinuerligt följs upp på flera nivåer i verksamheten där studenterna finns representerade. Högskolestyrelsen genomför varje termin en uppföljning av föregående termins kursvärderingsresultat. Som nämnts ovan har fakultetsnämnderna i uppdrag från rektor att följa upp föregående termins kursvärderingsresultat och återrapportera till rektor och högskolestyrelse hur kursvärderingsresultaten har tolkats av fakultetsnämnden och vilka åtgärder som vidtas. Speciellt kommenteras kurser med problematiskt låga omdömen på de högskolegemensamma frågorna 1–7, låg svarsfrekvens och/eller där studenternas bedömningar av nedlagd tid inte alls motsvarar kursens studietakt.

Tillgänglig information

Välinformerade studenter kan öka efterfrågan på att få delta i diskussion om resultat, åtgärder och förbättringsarbete. För att öka studenternas

medvetenhet om betydelsen av deltagande i kursvärderingsarbetet men också hur resultatet tas om hand finns en informationstext med rubriken *Kursvärdering – bidra till utveckling* publicerad på högskolans hemsida under *Student på HKR/Rättigheter och skyldigheter*. Texten finns på svenska och engelska. I texten informeras bland annat om att kursvärdering är en viktig del av högskolans kvalitetsutvecklande arbete och att studenterna får möjlighet att svara på en kursvärderingsenkät vid slutet av varje kurs. Länk till informationstexten publiceras automatiskt i kurs-tillfällets kursyta i Canvas. Länken finns också automatiskt publicerad i studentens yta i Studentportalen.

Uppföljning och utveckling av rutiner för att säkerställa fortsatt regelefterlevnad

Som nämnts ovan, har fakultetsnämnderna genom en årligen fastställd *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete* i uppdrag att åiterrapportera arbetet med att förbättra, utveckla och förnya utbildningar med utgångspunkt i kursvärderingsresultat. I uppdraget ingår att följa upp och säkerställa att arbetet med kursvärdering rapporteras i en kursrapport som sprids till studenterna enligt gällande riktlinjer samt att åiterrapportera hur kursvärderingsresultat och åtgärder följs upp och vilka åtgärder som vidtagits med anledning av det samma. I samma vägledning ges Högskolegemensamt stöd i uppdrag att redogöra för det arbete som under perioden har genomförts inom högskolegemensamt stöd för att förenkla och stödja arbetet med kursvärdering och kursutvärdering enligt upprättade riktlinjer. Arbetet rapporteras i högskolans årliga kvalitetsrapport.

Redogör för hur studenterna som utvärderat kursen informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna

En länk till den automatiskt sammanställda kursvärderingen (utan fritextsvar) blir automatiskt synlig i kursytan i Canvas i anslutning till att enkäten stängts alternativt skannats. Sammanställningen (med fritextsvar) skickas också automatiskt via e-brev till programområdesansvarig och kursansvarig. Denna hantering av fritextsvar syftar till att säkerställa att inga olämpliga, till exempel kränkande, fritextsvar riskerar att spridas i större grupper.

Den kursansvarige läraren ansvarar sedan för att studenternas värdering (inklusive fritextsvar) vägs samman med till exempel examinationsresultat, hur många som fullföljt kursen samt lärarnas värdering av undervisnings- och examinationsformer i en kursutvärdering. Detta resulterar i en kursutvärdering som dokumenteras i en kursrapport, där det även framgår förändringar, åtgärder och utvecklingsarbete som är aktuella inför kommande kursomgångar. Hur snabbt förändringar kan få genomslag i kommande kurser avgörs av dess omfattning och art. Kursrapporten ska laddas upp i kursytan i Canvas senast fyra veckor

efter kurslut. Genom denna uppladdning blir en länk till rapporten synlig i Canvasytan för studenterna som svarat på kursvärderingen, samtidigt skickas rapporten också automatiskt för arkivering i Windream.

Redogör för hur studenterna ges samma information i samband med kursstarten

Vid nästkommande kurstillfälle finns länken till sammanställningen av föregående kurstillfälles kursvärdering (utan fritextsvar) automatiskt publicerad i kursytan i Canvas. Föregående kurstillfälles kursvärdering inklusive åtgärder och utvecklingsarbete ska presenteras för och diskuteras med studenterna vid kursstart. Detta kan ske till exempel vid kursintroduktionen. Senast fyra veckor efter kursstart publiceras automatiskt länken till föregående kurstillfälles kursrapport i kursytan i Canvas. Anledningen till viss fördröjning av publicering av kursrapporten är att arbetet med kursrapporten i föregående kurs måste få tid att utföras. Detta gäller särskilt när kurslut och kursstart för samma kurs ligger i direkt anslutning till varandra.

Redogör för hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna

Resultaten hålls tillgängliga för studenterna genom länkar publicerade i kursytorna i Canvas såsom beskrivits ovan. Studenterna kan se alla sammanställningar (utan fritextsvar) och kursrapporter i de kurser de är eller har varit registrerade.

Sammanställningarna nås via länkar i fliken Kursutvärdering i menyn på kursytan i Canvas. I övrigt hålls sammanställningar av kursvärderingar och kursrapporter tillgängliga för studenter genom att de arkiveras digitalt och kan hämtas ut mot förfrågan.

Utveckling av utbildningar

Ge exempel på att studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder och kursens utveckling och förbättring

De kursvärderingsresultat som avviker som särskilt höga eller låga analyseras varje termin i fakultetsnämnderna.

Fakulteten för hälsovetenskap rapporterar bland annat att kurser (vår- och sommarterminen 2019) som fått ett samlat omdöme <3.1 (på en femgradig skala) samt kurser där studenterna uppgett att nedlagd tid för studierna i låg grad motsvarade avsedd studietakt diskuterats med berörd programområdesansvarig. Vidtagna åtgärder handlar till exempel om att kurser inte längre ingår i programmet, att kurser omarbetats till annan nivå och språk samt att personalbemanningen setts över.

Motsvarande rapport från fakultetsnämnden vid *Fakulteten för naturvetenskap* (vår- och sommarterminen 2019) visar att antalet kurser

med genomsnittligt kursomdöme på 3,2 eller lägre har minskat från elva vid förra rapporteringen till fem i nuvarande rapport. Åtgärder för dessa kurser består i exempelvis fler laborativa inslag, föreläsningar och övningar samt att erbjuda mer stöd och hjälp för dem som så önskar under kursens gång. Andra åtgärder har även varit uppdatering av undervisningsmaterial, högre eller lägre arbetstempo och att kurs lagts ner.

Fakulteten för lärarutbildning rapporterar till exempel om åtgärder för kurser som gavs i genomsnitt 3,2 eller lägre på de högskolegemensamma frågorna (vårterminen 2018). En sådan kurs var den valbara kursen i samhällsorienterande ämnen inom grundlärarprogrammet mot årskurs 4–6. Den uppfattades som otydlig i lärandemål och examinationer. En ny kursansvarig tillsattes med särskilt uppdrag att omarbete kursen, till stor del utifrån de synpunkter som framförts, och fakultetsnämndens ordförande utsågs till examinator för att ha största möjliga insyn i arbetet och kvalitetssäkring. I sin rapport till fakultetsnämnden rapporterade programområdesansvarig att examinator och kursansvarig tagit ett helhetsgrepp om kursen, bland annat genom att omarbete kursplanen och kursens struktur, arbetsformer och kommunikation angående mål och examinationer. Förändringen har mottagits väl av studenterna.

Fakulteten för Ekonomi rapporterar exempelvis om åtgärder för kurser med i genomsnitt <3 i omdöme på de högskolegemensamma frågorna för kurser med högre svarsfrekvens än 20 procent. För fakulteten berör detta i denna omgång endast två kurser. I båda kurserna relateras det låga omdömet till bristande information och kommunikation från lärarnas sida. Vidtagna åtgärder handlar om nyrekrytering och byte av lärare.

Som några konkreta exempel på studentdrivna åtgärder dokumenterade i kursrapporter kan nämnas:

I kursen *Applied statistics in the health sciences* (genomförd våren 2020) visar kursvärderingen att studenterna önskar mer information om SPSS-licensen, då information kom för sent. Studenterna framför också att det behövs mer tid mellan kursdelarna och för att hinna med kursinnehållet. Åtgärderna handlar om att publicera övningsexempel i kursytan, att överväga användande av licensfri mjukvara och att införa fysiska träffar för diskussioner för de studenter som önskar direktkontakt med lärarna utöver mejl.

I kursen *Hälsa i samverkan inom distriktssköterskans verksamhetsområde ur ett helhetsperspektiv* (genomförd våren 2020) framför studenterna att de har svårt att förstå hur de ska skriva ett paper (delprov 1 och 2) liksom hur de ska lösa uppgiften i delprov 2. Åtgärder som vidtas är att komplettera den skriftliga informationen med muntlig information samt möjligheter för studenterna att ställa frågor muntligt. Trots åtgärder kvarstår till viss del problemet och till nästa kursomgång ska information om bibliotekets information om akademiskt skrivande

tillgängliggöras i kursytan. Kursledningen ska också se över den skriftliga informationen som finns kring delproven. Alternativt upplägg för delprov två är under utarbetande.

I kursen *Analytisk kemi* (genomförd hösten 2018) framför studenterna att det är hög arbetsbelastning när två krävande kurser läses parallellt. Projektarbetet uppfattades som jobbigt och tentamensuppgiften föreslås flyttas till efter perioden av föreläsningar. Vidtagna åtgärder handlar om att behålla upplägget men att lägga in övningsmoment mellan föreläsningarna för att lätta upp den intensiva föreläsningsperioden. Antalet föreläsningar minskas och några spelas in och läggs tillgängliga i kursytan.

I kursen *Health Economic* (genomförd hösten 2019) framför studenterna att de uppfattar kursen som krävande men ger ett högt genomsnittsbetyg. Vidtagna åtgärder handlar om att utarbeta och tillgängliggöra övningar och övningsuppgifter samt att utöka arbetet med att bjuda in studenterna att delta i diskussioner på kursytan.

I kursen *Faunistik och floristik A* (genomförd sommartermin 2015) framfördes önskemål om fler fågelövningar, mer fågelfokus, en senare förläggning av fågelexkursionerna samt en grad- och kräldjursexkursion. På kursen infördes inspelade föreläsningar om fåglar och kräldjur, extra fågelexkursion samt iordningställande av ett "fågelrum" där olika fågelarter finns tillgängliga uppstoppade eller på bild. I en senare kursvärdering (genomförd sommaren 2018) framfördes önskemål om ytterligare ökat fågelfokus men också en önskan om att undervisningen organiseras med föreläsning på förmiddag och exkursion på eftermiddagen. Kursvärderingen av båda kurstillfällena visar att studenterna överlag är mycket nöjda. Åtgärderna efter kursvärderingen genomförd sommaren 2018 handlar om att förtydliga varför antalet föreläsningar och exkursioner inte kan öka ytterligare men också att planera in en kortare föreläsning om fåglar före den första exkursionen, samt korta den första fågelexkursionen.

I kursen *Ekologi* (genomförd hösten 2017) framfördes att vissa exkursioner varit för intensiva, kursen för stressig och för mycket som är obligatoriskt. Studenterna efterfrågar tydligare information om vad som är obligatoriskt, fler exkursioner, fler duggor samt förtydligande av kursens nytta inför ett framtida arbetsliv. Till nästa kursomgång (2018) bjöds en yrkesverksam ekolog in till ett seminarium kring ekologins roll i framtidens arbetsliv.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna.

UKÄ konstaterar att högskolan i *Riktlinjer för kursvärdering och kursutvärdering* och *Regler för kursansvar och examination* har fastställda regler för kursvärderingar. UKÄ konstaterar vidare att innehållet i 1 kap. 14 § HF har återgetts i riktlinjerna och att det i dessa anges följande: ”I det praktiska arbetet ansvarar kursansvarig (KA) för att kursvärdering och kursutvärdering genomförs enligt gällande riktlinjer [...] Vid HKR tillämpas från höstterminen 2011 en gemensam och i hög grad automatiserad process för summativ kursvärdering vid kursens slut. Det innebär att högskolans alla kurser genomgår en kursvärdering.”

Det framgår vidare att en högskolegemensam enkätmall används, med såväl fasta frågor som möjlighet till kompletterande frågor och fritextsvar och att ”enkäten kan distribueras och fyllas i online eller som pappersblankett [...] Systemet genererar en automatisk sammanställning av studenternas svar oavsett distributionsform [...] Den automatiserade processen för summativ kursvärdering kompletteras med fördel med en formativ kursvärderingsprocess där lärare löpande samlar uppgifter om hur studenterna uppfattar kursens innehåll, upplägg och genomförande liksom sin egen roll och ansvar för lärandet i kursen”. Enligt riktlinjerna ”åligger därefter kursansvarig lärare att i en kursrapport kort redovisa och kommentera resultatet av genomförd kursvärdering, examinationsresultat, hur många som fullföljt kursen, åtgärder för att säkerställa hög studentmedverkan i t.ex. kursvärderingsarbetet samt lärarnas värdering av undervisnings- och examinationsformer. Rapporten ska också kort beskriva åtgärder och utvecklingsarbete på kort och lång sikt [...] Kursrapporten ska färdigställas snarast möjligt men senast en månad efter kursslut och laddas sedan upp i kursytan i Canvas.”

Av högskolans svar framgår att kursvärderingar genomförs även efter verksamhetsförlagd utbildning och examensarbete.

Efter genomgång av högskolans svar och hänvisade dokument bedömer UKÄ att lärosätet har vidtagit åtgärder för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs.

UKÄ noterar i sammanhanget att högskolan i sitt remissvar angett att ”Enkäten besvaras anonymt” men att detta dock inte framgår av riktlinjerna. Om avsikten är att kursvärderingarna ska besvaras anonymt bör denna omständighet enligt UKÄ tydliggöras i riktlinjerna.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna.

De förarbetsuttalanden som har legat till grund för den aktuella bestämmelsen i högskoleförordningen återfinns i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*. I propositionen intog regeringen ståndpunkten att högskolan bör hålla sammanställningar av resultaten av kursvärderingar och besluten om åtgärder tillgängliga för studenterna.⁵ Som skäl för denna inställning uttalade regeringen bland annat följande.

En bra utbildning ska resultera i att studenterna lärt sig kritiskt granska sitt eget lärande och sin arbetsmiljö. Därigenom skapas förutsättningar för deras medverkan i kvalitetsarbetet både i utbildningen och senare i arbetslivet. Alla studenter ska därför vara delaktiga i utvärderingen och informeras om uppföljningen av dess resultat. [...] De studenter som deltar i en kursvärdering i slutet av kursen kan emellertid inte själva tillgodogöra sig resultatet. Förbättringar kommer i bästa fall den följande studentkullen på den aktuella kursen till del. Enkäter av detta slag har ofta låga svarsfrekvenser och riskerar att reduceras till en ritual, om studenterna inte involveras i uppföljningen av resultaten. En förändring av praxis tycks vara nödvändig på denna punkt. [...] Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter ska ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förändringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att aktivt delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.⁶

Mot den bakgrunden anser UKÄ att lärosätet, efter att det har sammanställt kursvärderingarna, ska informera studenterna om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten och besluten ska därefter hållas tillgängliga för studenterna. De studenter som avses är såväl de som fått möjlighet att svara på en kursvärdering som de nya studenterna på kursen. För att resultaten och besluten ska kunna hållas tillgängliga måste detta ske i dokumenterad form. Lärosätet måste därmed på eget initiativ tillhandahålla dokumentationen. Av detta följer att lärosätet inte kan frånhända sig det ansvaret

⁵ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 30.

⁶ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 31–32.

och överlämna det till exempelvis studentrepresentanter, studentkår eller studentombudsman.

När det gäller information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder har högskolan hänvisat till *Riktlinjer för kursvärdering och kursutvärdering* där det anges att ”studenterna får tillgång till sammanställningen utan fritextsvar liksom föregående kursomgångs sammanställning utan fritextsvar via Canvas [...] Kursrapporten ska färdigställas snarast möjligt men senast en månad efter kursslut och laddas sedan upp i kursytan i Canvas. I nästa kursomgång har KA, lärare och studenter via Canvas tillgång till föregående kursomgångs kursrapport. Den ska vid kursstart presenteras för och diskuteras med studenterna”.

I bilagan till riktlinjerna anges inledningsvis att ”Nedanstående finns publicerad på svenska och engelska på högskolans externa webbplats. Studenterna når informationen via Studentportalen och lärplattformen Canvas”. Efter en inledande information om att kursvärderingar genomförs i alla kurser och att ett digitalt system används, liksom om vad kursvärderingen innebär och hur den nås, anges under rubriken ”Resultaten sammanställs och finns tillgängligt” följande: ”Efter sista svarsdatum sammanställs och publiceras resultatet (utan fritextsvar) i Canvas. Den kursansvarige läraren ansvarar sedan för att studenternas värdering (inklusive fritextsvar) vägs samman med till exempel examinationsresultat, hur många som fullföljt kursen samt lärarnas värdering av undervisnings- och examinationsformer. Detta resulterar i en kursrapport, där det även framgår åtgärder och utvecklingsarbete som är aktuella inför kommande kursomgångar. Hur snabbt förändringar kan få genomslag i kommande kurser avgörs av dess omfattning och art. Vid varje ny kursstart finns resultatet av föregående kursvärdering (utan fritextsvar) tillgängligt via kursytan i Canvas. Även kursrapporten ska vara tillgänglig via Canvas snarast möjligt, men senast en månad efter kursens slut.”

UKÄ konstaterar att högskolan har regler om att nya studenter vid kursstart ska informeras om resultatet från föregående kursvärderingar genom att kursrapporten enligt riktlinjerna ”vid kursstart ska presenteras och diskuteras med studenterna”. Även om högskolan i sitt svar uppgett att ”Detta kan ske till exempel vid kursintroduktionen” noterar UKÄ att denna omständighet dock inte framgår av riktlinjerna. UKÄ utgår från att högskolan tydliggör detta i riktlinjerna. I fråga om de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingen anges inte i lärosätets regler hur dessa specifikt ska informeras om resultaten av denna. UKÄ vill framhålla att den omständigheten att sammanställningen utan fritextsvar samt aktuell och föregående kursrapport laddas upp på kursytan i Canvas inte kan anses innebära att någon riktad information lämnas till studenterna i fråga om när en viss kursrapport finns tillgänglig. Även om UKÄ ser positivt på att lärosätet enligt sina riktlinjer på sin externa webbplats ska tillhandahålla viss information som riktar sig till samtliga

studenter i fråga om när och var resultaten av kursvärderingarna finns kan denna omständighet inte anses tillräcklig för att säkerställa att de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingarna får information om resultaten av kursvärderingarna. UKÄ förutsätter att högskolan i riktlinjerna förtydligar att även de studenter som getts möjlighet att svara på en kursvärdering ska få information om resultaten av kursvärderingarna och på vilket sätt detta ska göras.

När det gäller information till studenterna om eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna uppger högskolan i sitt svar att "Föregående kurstillfälles kursvärdering inklusive åtgärder och utvecklingsarbete ska presenteras för och diskuteras med studenterna vid kursstart. Detta kan ske till exempel vid kursintroduktionen". Det framgår också av riktlinjerna att kursrapporten ska "beskriva åtgärder och utvecklingsarbete på kort och lång sikt". Högskolan har vidare uppgett i sitt svar att av kursrapporten "framgår förändringar, åtgärder och utvecklingsarbete som är aktuella inför kommande kursomgångar. Hur snabbt förändringar kan få genomslag i kommande kurser avgörs av dess omfattning och art. Kursrapporten ska laddas upp på kursytan i Canvas senast fyra veckor efter kursstart. Genom denna uppladdning blir en länk till rapporten synlig i Canvasytan för studenterna som svarat på kursvärderingen och samtidigt skickas rapporten också automatiskt för arkivering i Windream". UKÄ noterar att även om högskolan i sitt svar uppgett att i fråga om nya studenter kan information om åtgärder "ske till exempel vid kursintroduktionen" framgår denna omständighet dock inte av riktlinjerna. UKÄ utgår från att högskolan tydliggör detta i riktlinjerna I fråga om de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingen anges inte i lärosätets regler hur dessa specifikt ska informeras om eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. UKÄ vill framhålla att den omständigheten att aktuell och föregående kursrapport laddas upp på kursytan i Canvas inte kan anses innebära att någon riktad information lämnas till studenterna i fråga om när en viss kursrapport finns tillgänglig. Även om UKÄ ser positivt på att lärosätet enligt sina riktlinjer på sin externa webbplats ska tillhandahålla viss information om att kursrapporten innehåller "åtgärder och utvecklingsarbete som är aktuella inför kommande kursomgångar" och att "kursrapporten ska finnas tillgänglig via Canvas snarast möjligt, men senast en månad efter kursens slut" kan denna omständighet inte anses tillräcklig för att säkerställa att de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingarna får information om de eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. UKÄ förutsätter att högskolan i riktlinjerna förtydligar att även de studenter som getts möjlighet att svara på en kursvärdering ska få information om de eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna och på vilket sätt detta ska göras.

Beträffande frågan om huruvida resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna hålls tillgängliga för

studenterna konstaterar UKÄ att det i riktlinjerna anges att ”kursrapporten ska färdigställas snarast möjligt men senast en månad efter kurslut och laddas sedan upp i kursytan i Canvas” och att ”i nästa kursomgång har KA, lärare och studenter via Canvas tillgång till föregående kursomgångs kursrapport. UKÄ konstaterar att det av riktlinjerna därmed framgår att resultaten och eventuella beslut om åtgärder ska hållas tillgängliga för studenterna.

Högskolan har vidare i sitt svar samt även i samband med inlämnandet av stickprov hänvisat till att kursrapporterna även är tillgängliga för studenterna genom att de arkiveras digitalt och kan hämtas ut mot förfrågan. När det gäller lärosätets uppgift om att resultaten finns arkiverade och att studenterna kan begära ut dessa handlingar konstaterar UKÄ att ett sådant förfarande dock inte skiljer sig från hur andra allmänna handlingar vid universitetet ska hanteras. Det kan därmed ifrågasättas om resultaten enbart genom att de arkiveras och tillhandahålls på begäran också hålls tillgängliga för studenterna i den mening som avses i högskoleförordningen.

I sammanhanget kan nämnas att UKÄ uppfattar att kursrapporterna enligt högskolan omfattar de ”eventuella beslut om åtgärder som kursvärderingarna föranleder” genom att kursrapporten enligt riktlinjerna ska beskriva ”åtgärder och utvecklingsarbete på kort och lång sikt”. Av riktlinjerna framgår dock att beslut om åtgärder kan fattas på olika nivåer. Om beslut, utöver de åtgärder som framgår av kursrapporten, fattas med anledning av kursvärderingarna, förutsätter UKÄ att högskolan säkerställer att även dessa beslut omfattas av information till studenterna samt ett tillgängliggörande i enlighet med gällande bestämmelser.

Utveckling av utbildningar

UKÄ konstaterar att Högskolan Kristianstad har gett flera exempel där studenternas kommentarer i kursvärderingarna har resulterat i åtgärder som utvecklat och förbättrat utbildningen. UKÄ ser positivt på detta.

Stickprov

Högskolan har gett in stickprov för nio av de utvalda kurserna.

Gällande kursen *Samhällskunskap examensarbete (ÅSHM92)*, kurstillfälle höstterminen 2019, har högskolan inte lämnat något stickprov. Högskolan har uppgett att det var fem registrerade studenter på kursen och att ”det var inte tillräckligt många som besvarade enkäten för få ut ett resultat (minst två svar krävs)” samt att ”kursvärdering och kursrapport saknas därför för denna kurs”. UKÄ bedömer att detta inte är en godtagbar förklaring till att underlåta att informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna samt hålla dessa tillgängliga för studenterna.

När det gäller stickproven har högskolan lämnat in en handling för var och en av de nio kurserna som anger ett indexmedelvärde för respektive indexområde och som för varje kursvärderingsfråga bland annat innehåller ett stapeldiagram över vilka svar studenterna har gett. Av stapeldiagrammen framgår också hur många studenter som har svarat på respektive fråga. Sammanställningarna innehåller även ett antal frågor som ger möjlighet till fritextsvar. UKÄ anser att det kan ifrågasättas om redovisningarna är tillräckliga för att anses utgöra ett resultat av kursvärderingarna. UKÄ noterar att tillhandahållandet av enbart dessa dokument inte heller är i överensstämmelse med lärosätets riktlinjer för kursvärderingar som under rubriken ”Sammanställning, spridning av resultat och åtgärder” anger att kursansvarig lärare ska ”i en kursrapport kort redovisa och kommentera resultatet av genomförd kursvärdering, examinationsresultat, hur många som fullföljt kursen, åtgärder för att säkerställa hög studentmedverkan i t.ex. kursvärderingsarbetet samt lärarnas värdering av undervisnings och examinationsformer” och att rapporten ska ”kort beskriva åtgärder och utvecklingsarbete på kort och lång sikt”.

Utöver nämnda redovisningar har högskolan för var och en av de nio kurserna lämnat in en handling i de flesta fall benämnd ”Kursrapport”, som består av bland annat en sammanfattning av kursvärderingarna, lärarens kommentarer samt åtgärder. UKÄ noterar dock att det i kursrapporterna för kurserna *Verksamhetsförlagd utbildning inom folkhälsovetenskapligt arbete (FP8321)* och *Socialrätt (SA830U)* saknas en sammanfattning av kursvärderingarna. UKÄ noterar även att det i kursrapporterna gällande kurserna *Landskapsvård och landskapsplanering (LP302L)* och *Vattenreningsteknik – dricksvatten (VT414V)* under rubriken ”Termin” inte tydligt angetts vilken termin som kursrapporten avser.

UKÄ vill inledningsvis framhålla följande i fråga om bedömningen av stickproven gällande huruvida information om resultatet av kursvärderingen och eventuella beslut om åtgärder lämnats till nya studenter respektive de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingen.

I samband med redovisningen av stickproven har högskolan uppgett att lärosätet informerar studenterna genom att föregående kursvärderingsresultat och kursrapport presenteras för och diskuteras med studenterna vid kursintroduktion. Av den tabell som lärosätet redovisat i detta avseende för var och en av kurserna framgår att högskolan angett att ”muntlig information/diskussion kring föregående kursvärderingsresultat och kursvärdering har genomförts i samband med kursintroduktionen” för sex av kurserna. UKÄ konstaterar dock att det som efterfrågats är information kopplade till resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna för de aktuella kurserna. Med hänsyn till utformningen av högskolans svar anser UKÄ att det därmed inte framgår av lärosätets svar om resultat och eventuella beslut om

åtgärder för någon av de utvalda kurserna har lämnats till nya studenter i samband med kursintroduktionen.

Högskolan har vidare som svar på frågan om hur studenterna har informerats om resultaten och eventuella beslut om åtgärder uppgett att ”Lärosätet informerar studenterna genom att föregående och föreliggande kursvärderingsresultat och kursrapport ska finnas tillgängliga i kursytan i Canvas”. Lärosätet har vidare i en tabell redovisat i vilken utsträckning detta skett för var och en av kurserna. UKÄ konstaterar att det av högskolans svar och redovisning dock inte för någon av de utvalda kurserna framgår att de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingarna har informerats om resultaten av kursvärderingarna eller eventuella beslut om åtgärder föranledda av dessa.

I fråga om hur resultat från kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna framgår av stickproven följande.

Gällande kursen *Matematik för ingenjörer (MA110A)*, kurstillfälle höstterminen 2019, har högskolan uppgett att kursrapporten finns tillgänglig för studenterna i kursytan i Canvas. UKÄ konstaterar att det därmed får anses framgå att resultaten av kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för såväl nya studenter som de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingarna.

För kursen *Verksamhetsförlagd utbildning inom folkhälsovetenskapligt arbete (FP8321)*, kurstillfälle höstterminen 2019, har högskolan uppgett att kursrapporten finns tillgänglig för studenterna i kursytan i Canvas. Av den handling benämnd ”kursrapport” som lärosätet lämnat in framgår dock inte att någon sammanställning av resultatet av kursvärderingarna har gjorts. UKÄ konstaterar att det inte framgår att resultaten av kursvärderingarna eller eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Beträffande kurserna *Socialrätt (SA830U)* och *Grundläggande biomedicin (TA8120)*, kurstillfälle höstterminen 2019, har högskolan uppgett att kursrapport saknas på kursytan i Canvas. UKÄ konstaterar att det inte framgår att resultaten eller eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

För kursen *Idrott och hälsa för undervisning åk 1-6 (GU1301)*, kurstillfälle vårterminen 2020, har högskolan uppgett att kursrapporten finns tillgänglig för studenterna i kursytan i Canvas. UKÄ konstaterar att det därmed får anses framgå att resultaten av kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Gällande kurserna *Beskattningsrätt, Internationellt perspektiv (JU604E)*, *Landskapsvård och landskapsplanering (LP302L)*, *Makroekonomisk teori (NE6017)* och *Vattenreningsteknik – dricksvatten (VT414V)*,

kurstillfälle vårterminen 2020, har högskolan uppgett att kursrapport saknas på kursytan i Canvas. UKÄ konstaterar att det inte framgår att resultaten eller eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Högskolan har vidare för samtliga nio kurser framhållit att sammanställningar av kursvärderingar och kursrapporter hålls tillgängliga för studenter genom att de arkiveras digitalt och kan hämtas ut mot förfrågan. När det gäller lärosätets uppgift om att resultaten finns arkiverade och att studenterna kan begära ut dessa handlingar har UKÄ i avsnittet *Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder* konstaterat att det kan ifrågasättas om resultaten enbart genom att de arkiveras och tillhandahålls på begäran också hålls tillgängliga för studenterna i den mening som avses i högskoleförordningen.

Utifrån vad UKÄ anført ovan förutsätter ämbetet att högskolan ser till att kursvärderingar hanteras i enlighet med lärosätets riktlinjer. Ämbetet utgår även från att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att såväl de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingarna som nya studenter ska informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. UKÄ förutsätter vidare att högskolan ser över hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna hålls tillgängliga för de studenter som getts möjlighet att svara på kursvärderingen och de nya studenterna, så att reglerna om kursvärderingar följs.

Anställning av personal

Bakgrund

Förutom de allmänna arbetsrättsliga reglerna gäller för anställning inom staten bestämmelserna i regeringsformen, lagen om offentlig anställning (1994:260) och anställningsförordningen (1994:373), AF. Dessutom gäller vid anställning som lärare på universitet eller högskola 4 kap. högskoleförordningen (1993:100), HF. Lärosätets styrelse ska själv besluta om en anställningsordning (2 kap. 2 § första stycket 9 HF).

När det gäller information om lediga anställningar gäller bestämmelserna i AF. Bland annat ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (6 § AF). Information om myndighetens beslut om anställning ska, med några undantag, lämnas på myndighetens anslagstavla. Sådan information ska bland annat innehålla uppgifter om vad som gäller i fråga om överklagande. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta anges i 4 kap. 5 § HF.

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 4 kap. 6 § HF.

En högskola får kalla en person till anställning som professor om anställningen av personen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid högskolan. Om en högskola kallar en person till anställning ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för högskolan dokumenteras. Endast den som är behörig att anställas som professor får anställas genom kallelse. Beslutet ska fattas av rektor. Vid anställning genom kallelse behöver information enligt 6 § AF inte lämnas, men bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Detta framgår av 4 kap. 7 § HF.

I ESG standard 1.5 om undervisande personal anges bland annat att rättvisa och transparenta processer för rekrytering ska tillämpas. I riktlinjerna för standarden upprepas att lärosätena ska ha och följa tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
2. Bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogör för hur den hålls tillgänglig.
3. Bifoga en lista över samtliga anställningsbeslut avseende professorer (förutom anställningar som avser seniora professorer, gästprofessorer samt befordran av professorer) som fattats under perioden 1 maj 2018–30 april 2020.
4. Bifoga en lista över samtliga övriga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 november 2019–30 april 2020.
5. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
6. Bifoga en lista över samtliga beslut om anställning av en professor genom kallelse som fattats under perioden 1 maj 2018–30 april 2020.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att reglerna i lärosätets anställningsordning är förenliga med reglerna om information i 6–8 §§ AF och om jämställdhet i 4 kap. 5 och 6 §§ HF, samt att anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelserna i nämnda regler.

Beträffande anställningar genom kallelse har det upplysts om att granskningen avser dokumenteringen av skälen för varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av bestämmelserna om sakkunnsbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

Stickprov

Högskolan Kristianstad har bifogat en lista över samtliga anställningsbeslut för professorer (förutom anställningar som avser seniora professorer och gästprofessorer samt befordran av professorer) 1 maj 2018 – 30 april 2020, samt en lista över övriga anställningsbeslut 1 november 2019 – 30 april 2020. Från de listor högskolan har bifogat har UKÄ valt ut 20 anställningsärenden: 5 professorsanställningar, 10 lektorsanställningar och 5 övriga anställningar.

I samtliga ärenden har lärosätet ombetts besvara följande frågor:

1. Hur lärosätet har informerat om de lediga anställningarna. Lärosätet ska om möjligt bifoga dokumentation som stöder det, exempelvis annonsen. Om lärosätet i något ärende inte har informerat om den lediga anställningen ska lärosätet motivera varför det inte gjorts.
2. Om lärosätet har informerat om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla, ska lärosätet bifoga det dokument som anslagits. Om lärosätet inte har informerat om anställningsbesluten ska lärosätet motivera det.
3. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade i de ärenden där lärosätet har haft en grupp personer som lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen.
 - a) Lärosätet ska redogöra för hur lärosätet har gjort i de olika anställningsärendena, det vill säga ange när man haft en beslutsgrupp och hur många kvinnor och män som ingått i gruppen.
 - b) För de fall kvinnor och män inte är jämställt representerade i gruppen, ska lärosätet ange de synnerliga skälen till det.

I ärendena om anställning av professorer har lärosätet ombetts besvara följande:

4. Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl.
 - a) Redogör för hur lärosätet har gjort i ärendena om anställning av professor; det vill säga för det fall lärosätet haft sakkunniga, ange hur många sakkunniga som har ingått och könsfördelningen bland dem.
 - b) Om kvinnor och män inte varit jämställt representerade, ange de synnerliga skälen till det.

I ärendena om anställning av professorer genom kallelse har lärosätet även ombetts besvara följande:

5. Om ett lärosäte kallar en person till anställning som professor ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse dokumenteras. Anställningsbeslutet ska fattas av rektor. Vidare ska bestämmelserna om sakkunnigbedömning tillämpas.
 - a) Var god bifoga lärosätets dokumentation av skälen för varför anställningen är av särskild betydelse.

- b) Var god bifoga anställningsbeslutet.
- c) Redogör för hur lärosätet har gjort i ärendet, dvs. i de fall lärosätet haft sakkunniga, ange hur många sakkunniga som har ingått och könsfördelningen bland dem.
- d) Om kvinnor och män inte varit jämställt representerade, ange de synnerliga skälen för det.

Lärosätets svar

Högskolan Kristianstad har kommit in med följande dokument.

- *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete ht 19–vt 20*
- *Anställningsordning*
- *Handlägningsordning vid anställnings- och befordringsärenden*

Högskolan har uppgett bland annat följande.

Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?

Genom uppdaterade styrdokument och rutiner

Högskolans interna styrdokument inom området är *Anställningsordning* samt *Handlägningsordning vid anställnings- och befordringsärenden*.

Anställningsordningen innehåller information om vilka generella krav på lärare som finns inom det statliga området samt vad som därutöver gäller vid Högskolan Kristianstad, information om bedömningsgrunder och överklagande, vilka lärarkategorier som finns vid högskolan, kallelseförfarandet av professor och vad som gäller vid befordran. *Handlägningsordning vid anställnings- och befordringsärenden* innehåller högskolans rekryteringspolicy, rekryteringsprocesser, anvisningar för ansökan vid rekrytering och befordran av disputerade lärare, anvisningar till sakkunniga, riktlinjer för docentur respektive för doktorander.

Anställningsärenden hanteras och handläggs av högskolans HR-avdelning som har en konsultativ roll mot cheferna och regelbundet deltar vid ledningsgruppsmöten. Inom HR-avdelningen diskuteras såväl generella ställningstaganden som specifika ärenden vilket bidrar till en rättssäker och likvärdig hantering i enlighet med gällande arbetsrätt. Dessa diskussioner utgör ett stöd när HR-avdelningen utövar sin konsultativa roll.

Genom uppföljning och åtgärder

Högskolan är medveten om att det har saknats systematik i uppföljningen av anställningsärenden. Därför genomfördes stickprovskontroller avseende tjänstetillsättningar genomförda våren 2019. Resultatet visade på en problematik när det gällde kortare anställningar samt anställningar som föranletts av brådskande behov (t.ex. vid sjukskrivningar). Resultatet av stickprovskontrollen diskuterades i rektors ledningsgrupp. Vidtagna åtgärder innebar att en utbildningsinsats med stöd av UKÄ:s vägledning *Handläggning av anställningsärenden inom högskolan* och Arbetsgivarverkets skrift *Anställning i staten* genomfördes för att höja kunskapen gällande regler och processer relaterade till anställningsärenden. Målgruppen var fakultetsnämnderna, fakulteternas ledningsgrupper och ledningsgruppen för Högskolegemensamt stöd.

Vidtagna åtgärder har inneburit att HR-avdelningen anordnat och fortsatt anordnar en introduktionsutbildning för nyanställda chefer, där bland annat hantering av rekryterings-, anställnings- och befordringsärenden ingår. Likaså har ett forum för ledarskapsutveckling, Ledarskapsakademien, inrättats, där teman som kompetensförsörjning och arbetsrätt diskuteras.

Genom tillgänglig information

Samtliga anställda har genom intranätet samt hemsidan tillgång till *Anställningsordning* och *Handläggningsordning vid anställnings- och befordringsärenden*.

Genom uppföljning och utveckling av rutiner för att säkerställa fortsatt regelefterlevnad

Högskolegemensamt stöd och fakultetsnämnderna har också ett särskilt uppdrag att kvalitetssäkra anställningsförfarandet genom en årligen fastställd *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete*. I vägledningen framgår att högskolegemensamt stöd ska beskriva arbetet med att utveckla och säkerställa att högskolans anställningsprocesser fungerar effektivt och följer fastställd anställningsordning (s. 13 punkt 2a). I samma vägledning ges fakultetsnämnderna i uppdrag att redogöra för arbetet med att följa upp och effektivisera fakultetens anställningsprocesser samt att säkerställa att de följer regelverket (s. 8 punkt 2a). Arbetet rapporteras i högskolans årliga kvalitetsrapport.

Bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogör för hur den hålls tillgänglig.

Anställningsordning samt *Handläggningsordning vid anställnings- och befordringsärenden* tillgänglighålls både via hemsidan och intranätet. Båda dokumenten finns på både svenska och engelska.

Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?

I *Anställningsordningen* framgår hur kallelseförfarandet ska ske. Eftersom kallelsebeslut inte kan delegeras utan fattas av en enda person, rektor, är sannolikheten för en rättssäker och likvärdig hantering stor.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig hantering av anställningsärenden

Högskolan Kristianstad har uppgett att den säkerställer att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert sätt genom högskolans *Anställningsordning* och styrdokumentet *Handläggningsordning vid anställnings- och befordringsärenden* som samtliga anställda har tillgång till genom högskolans webbplats och intranät. Högskolan har också hänvisat till att anställningsärenden hanteras och handläggs av högskolans HR-avdelning som har en konsultativ roll mot cheferna och regelbundet deltar vid ledningsgruppsmöten, uppföljningar hur anställningsärenden hanteras vid högskolan, utbildningsinsatser och att Högskolegemensamt stöd och fakultetsnämnderna har ett särskilt uppdrag att kvalitetssäkra anställningsförfarandet genom en årligen fastställd *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete*. UKÄ tar i denna rapport inte ställning till om innehållet i styrdokumentet *Handläggningsordning vid anställnings- och befordringsärenden* istället borde finnas i *Anställningsordningen*. UKÄ har i övrigt inga synpunkter.

Anställningsordningen ska beslutas av styrelsen och finnas tillgänglig

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF ska lärosätets styrelse själv besluta om en anställningsordning.

Den nuvarande regleringen i högskoleförordningen om anställningsförfarandet vid anställning av lärare är inte lika omfattande och detaljerad som den som gällde före den 1 januari 2011. Då fanns det en uttrycklig bestämmelse i högskoleförordningen om högskolans anställningsordning. Enligt bestämmelsen skulle en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig, och med anställningsordning avsågs de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpade.

I förarbetena till den nämnda regleringen framhåller dock regeringen att lärosätena i sina anställningsordningar bör samla de regler som ska gälla

vid anställning av lärare och att anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.⁷

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning finns tillgänglig på lärosätets webbplats och att den har beslutats av högskolans styrelse den 14 februari 2019 (revisionsdatum den 13 februari 2020). UKÄ bedömer därför att högskolan uppfyller bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 9 HF om att styrelsen själv ska besluta om anställningsordning och att högskolan agerat i enlighet med regeringens uttalande om att den ska finnas tillgänglig. Som framgår ovan har högskolan utöver *Anställningsordningen* också ett styrdokument som den kallar *Handläggningsordning vid anställnings- och befordringsärenden*. UKÄ konstaterar att detta dokument har beslutats av rektor den 21 februari 2019 (revisionsdatum den 16 mars 2020). Som UKÄ har uppgett ovan tar ämbetet inte ställning till om innehållet i detta styrdokument istället borde finnas i *Anställningsordningen*. Anställning av professor genom kallelse

Beträffande kallelseförfarandet gjorde regeringen följande bedömning i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*:⁸

Befattningsutredningen har föreslagit att ett kallelseförfarande ska införas primärt som en åtgärd för jämställdhet. Regeringen anser dock att det kan ifrågasättas om det är förenligt med EU-rätten att införa ett sådant förfarande som föreslås i jämställdhetssyfte. Däremot delar regeringen utredningens uppfattning om att ett kallelseförfarande utformat som ett verktyg för strategiska rekryteringar bör införas vid anställning av professorer. Universitet och högskolor kan därigenom kalla framstående personer genom ett snabbt och enkelt förfaringsätt. Förfarandet innebär att svenska lärosäten kan konkurrera om internationellt mycket framstående personer som de annars skulle riskera att gå miste om på grund av ett alltför långdraget anställningsförfarande. Vid anställning genom kallelse bör enligt regeringens mening inte någon föregående information om en ledig professorsanställning behöva lämnas.

Några av de remissinstanser som har varit negativa till förslaget, däribland Överklagandenämnden för högskolan, har framhållit att kallelseförfarandet kan äventyra rättssäkerheten och minska transparensen. Det är enligt regeringen viktigt att ett kallelseförfarande inte strider mot kravet i 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen om att det vid tillsättning av statlig tjänst endast ska fästas avseende vid sakliga grunder. De personer som enligt regeringen bör vara aktuella för anställning genom ett kallelseförfarande är sådana personer som uppfyller behörighetskraven för anställning som professor samt i övrigt besitter den kompetens som lärosätet behöver. Innan ett kallelseförfarande blir aktuellt bör en kravprofil för anställningen upprättas. Som regeringen har angett bör ett sakkunnigutlåtande hämtas in även vid anställning av professor genom ett kallelseförfarande. Ett sakkunnigutlåtande bör dock inte hämtas in om det är uppenbart obehövt, t.ex. i de fall en person som kallas redan är professor. Kallelseförfarandet bör

⁷ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 70.

⁸ Prop. 2009/10:149 s. 69 – 70.

användas restriktivt. Beslut om kallelse bör beslutas av rektor och det bör inte få delegeras. Rättssäkerhetsaspekterna bör mot denna bakgrund bli tillgodosedda. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

UKÄ konstaterar att högskolan i *Anställningsordningen* (se under rubriken kallelse av professor) behandlar anställning av professorer genom kallelse och att avsnittet innehåller en hänvisning till 4 kap. 7 § HF. UKÄ konstaterar vidare att det i det nämnda avsnittet anges att kallelseförfarandet ska tillämpas restriktivt, vilket ligger i linje med uttalandena i förarbetena.

Information i anställningsordningen

Lediga anställningar och beslut om anställning

I 6 § AF anges att en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt ska informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Information om myndighetens beslut om anställning ska lämnas på myndighetens anslagstavla. Det behöver inte tillämpas vid anställning som beräknas vara i högst sex månader eller vid anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Ett anslag ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

UKÄ konstaterar att *Anställningsordningen* inte innehåller någon information om att högskolan på lämpligt sätt ska informera om lediga anställningar och att någon sådan information inte behöver lämnas om särskilda skäl talar emot det. Däremot finns sådan information i styrdokumentet *Handläggningsordning för anställnings- och befordringsärenden* (se inledningen under kapitel 2 Rekryteringsförfarande), dit *Anställningsordningen* också hänvisar. UKÄ noterar även att styrdokumentet innehåller information om på vilket sätt information om anställningar ska ske (se 2 kap. avsnitt 8 Utannonsering under rubriken Rekrytering av disputerade lärare och 2 kap. avsnitt 7 Utannonsering under rubriken Rekrytering av T/A-personal och ej disputerade lärare). I dessa avsnitt sägs att annonsering alltid ska göras på högskolans externa webbsida, Platsbanken och högskolans anslagstavla. Vidare sägs att avdelningschef beslutar om eventuell ytterligare annonsering.

UKÄ konstaterar vidare att det i styrdokumentet *Handläggningsordning för anställnings- och befordringsärenden* (se 2 kap. avsnitt 16 Tillkännagivande under rubriken Rekrytering av disputerade lärare och 2 kap. avsnitt 14 Tillkännagivande under rubriken Rekrytering av T/A-personal) men inte i *Anställningsordningen* anges att ett beslut om anställning ska anslås på anslagstavlan. UKÄ konstaterar dock att både

Anställningsordningen och Handläggningsordning för anställnings- och befordringsärenden saknar information om vad ett anslag ska innehålla för uppgifter (se 8 § AF). Enligt UKÄ är det lämpligt att även sådan information anges i Anställningsordningen och/eller styrdokumentet.

Jämställd representation i förslagsgruppen

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det anges i 4 kap. 5 § HF.

UKÄ konstaterar att *Anställningsordningen* (se rubriken Jämställdhet och likabehandling under avsnittet Generella krav vid läroanställning inom det statliga området) innehåller uppgifter om jämställd representation i en grupp som lämnar förslag om anställning som lärare och att uppgifterna stämmer med vad som anges i 4 kap. 5 § HF.

Jämställd representation bland de sakkunniga

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det framgår av 4 kap. 6 § HF.

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* har regeringen bland annat uttalat följande.⁹

Vid anställning av professorer bör huvudregeln vara att ett sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet hämtas in. [...] Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör universiteten och högskolorna själva få avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.

I vissa fall kan ett sakkunnigutlåtande vara uppenbart obehövt, t.ex. om en sökandes skicklighet redan har prövats i annat sammanhang. Det bör därför enligt regeringens bedömning finnas en möjlighet för universitet och högskolor att avstå från att hämta in ett sakkunnigutlåtande. Detsamma bör gälla vid ett kallelseförfarande.

Vid anställning av övriga lärarkategorier är det regeringens åsikt att det är universitet och högskolor som själva bör avgöra hur kvalitetssäkringen av beslutsunderlaget ska ordnas. På så sätt öppnas möjligheter till flexibilitet och effektivitet i anställningsförfarandet. Regeringen ser inte att det skulle finnas någon risk för att universitet och högskolor skulle välja att förenkla anställningsförfarandet på ett sådant sätt att kvaliteten på de

⁹ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 68–69.

anställas meriter sjunker. Det ligger i varje lärosätes intresse att rekrytera de bästa individerna i syfte att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare, utbildningsanordnare och forskningsutförare.

UKÄ konstaterar att det i högskolans *Handläggningsordning för anställnings- och befordringsärenden* (se 2 kap., avsnitt 10 Urval med hjälp av sakkunniga under rubriken Rekrytering av disputerade lärare) anges ”Vid anställning av disputerad personal ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet inhämtas om det inte är uppenbart obehövt.” Vidare anges bland annat ”Utgångspunkten är att det ska vara en jämn könsfördelning bland de sakkunniga.” UKÄ konstaterar att innehållet i det andra citatet inte stämmer överens med vad som anges i 4 kap. 6 § andra stycket HF. Där anges att om en sakkunnig bedömning hämtas in från två eller flera personer ska kvinnor och män vara jämställt representerade om det inte finns synnerliga skäl. Det ska alltså i det fall sakkunnigbedömning hämtas in från mer än en person råda en jämn könsfördelning, om inte synnerliga skäl talar mot det. UKÄ utgår därför från att högskolan ändrar informationen i aktuellt hänseende så att denna stämmer överens med högskoleförordningens bestämmelse.

Stickprov

Information om lediga anställningar

Av de anställningar som UKÄ har valt ut som stickprov har högskolan utlyst sex av anställningarna. Högskolan har uppgett att anställningarna annonserades på högskolans externa webbplats och på Platsbanken. Enligt *Handläggningsordning för anställnings- och befordringsärenden* ska utannonsering av en anställning också ske på högskolans anslagstavla (se ovan under rubriken Lediga anställningar och beslut om anställning i avsnittet Information i anställningsordningen). Av högskolans remissvar framgår gällande de aktuella stickproven inte att utannonsering också skett på högskolans anslagstavla. Högskolan Kristianstad har dock i samband med delningen förklarat att samtliga tjänster som utannonserats vid högskolan, såväl de som valts ut vid stickproven som alla andra utannonseras via högskolans externa webbplats, Platsbanken och högskolans egen anslagstavla i enlighet med högskolans *Handläggningsordning för anställnings- och befordringsärenden*. UKÄ nöjer sig med denna förklaring.

Högskolan har som skäl för att inte utlysa de övriga anställningarna uppgett bl.a. följande.

Fyra anställningar har inte utlysts då de gäller befordran till biträdande professor (P-2019-377-138) och universitetslektor (P 2020-377-16, P 2020-377-8 och P 2018-377-195). En annan anställning som biträdande professor P 2017-712-6 har inte utlysts då den gällt en biträdande professor som önskat en lägre sysselsättningsgrad. UKÄ har inte några synpunkter på att dessa anställningar inte har utlysts.

Ärende P 2020-3712-18 rörde en tidsbegränsad anställning som universitetslektor om 20 procent under fem månader. Enligt högskolan hade den aktuella personen specialistkompetens. I ett annat ärende P 2020-3712-23 som gällde en tidsbegränsad tjänst om sju månader som projektledare hade enligt högskolan den person som det gällde en unik erfarenhet som var nödvändig för det aktuella projektet.

Ärende P 2019-3712-304 handlade om ett vikariat som universitetslektor. Högskolans har uppgett att det på grund av sjukdom fanns ett behov att få någon på plats snabbt och att den person det gällde kunde börja vikariatet omgående. Enligt högskolan har tjänsten därefter utannonserats och rekryteringsprocess pågår. Ett annat ärende P 2019-3712-173 gällde ett vikariat som universitetslektor för en universitetslektor som provade annat arbete. Enligt högskolan hann tjänsten inte utannonseras innan det var dags att börja vikariatet.

Tre ärenden (P 2019-3712-217, P 2019-3712-55, och P 2018-3712-120) har gällt tidsbegränsade anställningar som universitetslektor enligt 5 § 4 p lagen om anställningsskydd (1982:80), LAS, efter 67 år. I det första ärendet blev enligt högskolan antalet studenter på kursen fler än vad som var beräknat och universitetslektorn, som hade undervisat på kursen många gånger tidigare, kunde börja med kort framförhållning. I det andra ärendet var enligt högskolan universitetslektorn specialist inom området. Vidare hade enligt vad högskolan uppgett tjänsten varit utannonserad men utan sökande med rätt kvalifikationer. I det tredje ärendet har högskolan uppgett att tjänsten, som nu har utannonserats, gällde undervisning på två kurser där kompetensen behövdes med kort framförhållning. Av det material som högskolan gett in framgår att anställningstiden för ärende 1 och 3 var tre månader och för ärende 2 drygt fem månader.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut uttalat följande (se JO dnr 6299-2014): Huvudregeln är att statliga myndigheter ska informera om lediga anställningar. En myndighet kan dock avstå från att informera om en ledig anställning om det finns särskilda skäl som talar mot ett sådant förfarande. Särskilda skäl kan föreligga till exempel om en arbetstagare omplaceras till en ledig anställning enligt 7 § andra stycket lagen om anställningsskydd (1982:80) eller om en myndighet vill anställa en uppsagd arbetstagare som omfattas av avtalet om trygghetsfrågor eller en person som har återanställningsrätt. JO hänvisar till Arbetsgivarverkets skrift *Att anställa*, 2014, s. 54 (numera *Anställning i staten*, 2018, s. 44). Jämför även JO dnr 7470-2016.

Vad som är sådana särskilda skäl kan även avgöras vid en prövning i Överklagandenämnden för högskolan efter ett överklagande av ett anställningsbeslut. UKÄ tar därför normalt inte ställning till om ett lärosäte haft sådana skäl för att inte informera om en ledig anställning. UKÄ noterar dock att Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) i ett beslut den 17 oktober 2014, reg.nr 212-546-14, funnit att anställningar

som omfattar högst ett år inte har ansetts vara ett sådant särskilt skäl som medför att information om en sådan anställning inte behöver lämnas. UKÄ utgår från att högskolan beaktar de uttalanden som JO gjort och de avgöranden som publicerats på ÖNH:s webbplats när det gäller att informera om lediga anställningar.

Information om beslut om anställning ska lämnas på högskolans anslagstavla

Information om myndighetens beslut om anställning ska som regel lämnas på myndighetens anslagstavla. Anslaget ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det följer av bestämmelserna i anställningsförordningen.

Någon information behöver inte lämnas på myndighetens anslagstavla om anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Någon information behöver inte heller lämnas på myndighetens anslagstavla om anställningen beräknas vara i högst sex månader (7 § 2 stycket AF).

UKÄ konstaterar att högskolan har informerat om beslut om anställning i nitton av de tjugo ärendena. I det ärende (P 2017-3712-99) där högskolan inte har lämnat information om anställningen har högskolan uppgett att tillkännagivande inte sker i ärenden som avser ändrad sysselsättningsgrad. Som framgår under föregående avsnitt gällde ärendet en biträdande professor som önskade lägre sysselsättningsgrad. UKÄ har inte några synpunkter på att information om beslutet i detta ärende inte har lämnats på högskolans anslagstavla.

Det har vid stickprovgranskningen kommit fram att diarienumren i anslagen i fem av ärendena inte stämmer med de diarienummer som UKÄ hämtat från den lista över anställningsärenden som högskolan gett in. Högskolan har när det gäller det ena av dessa ärenden (P 2018-377-195) uppgett att ärendet dubbelregistrerats i högskolans diariesystem på grund av att den sökande ändrade ämne i sin ansökan. För de övriga fyra ärendena har högskolan förklarat att diarienumren i anslagen är felaktiga och att de korrekta diarienumren är de diarienummer (P 2018-3711-281, P 2020-3712-18, P 2019-3712-304 och P 2020-8 är de korrekta) som finns i den lista över anställningsärenden som högskolan gett in till UKÄ. Högskolan har uppgett att orsaken till att diarienumren inte har angetts korrekt i anslagen är att personal vid HR-avdelningen har skrivit fel diarienummer i en ärendemening i högskolans förhandlingsforum (ett ärende), på anställningsavtalet och på tillkännagivandet (ett ärende) samt på tillkännagivandet (två ärenden). Högskolan har vidare tagit upp att det finns ett behov för HR-avdelningen att se över sina arbetsrutiner för att säkerställa att inga fel av liknande art inträffar igen. UKÄ förutsätter att

högskolan utan dröjsmål genomför en översyn av de aktuella arbetsrutinerna för att se till så att det som kommit fram om felaktiga diarie-nummer inte inträffar framöver.

Jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden

Högskolan har redovisat fakultetsnämndernas sammansättning för varje stickprov där en grupp personer lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen. Det gäller anställningarna som professor i folkhälsovetenskap (P 2018-3711-281) och universitetslektor i omvårdnad med inriktning medicinsk vetenskap (P2019-3711-34).

Högskolan har efter begäran från UKÄ kommit in med kopia av högskolans beslut när det gäller utseende av de Fakultetsnämnden för hälsovetenskaps sammansättning (ordinarie ledamöter och ersättare) för aktuell tidsperiod och protokoll där det framgår vilka personer som deltagit i de faktiska besluten när det gäller de nämnda stickproven. Högskolan har också uppgett att de aktuella stickproven har hanterats av Fakultetsnämnden för hälsovetenskap.

Högskolan har när det gäller stickprovet P 2018-3711-281 uppgett att fakultetsnämnden vid det sammanträde den 18 december 2018 då det beslutades om vem som skulle förordas bestod av fyra kvinnor och två män samt att en man och en kvinna var frånvarande (en ordinarie ledamot och en studentrepresentant). UKÄ konstaterar att det i protokollet för nämndsammanträdet under rubriken ”Närvarande” förutom fem ledamöter från nämnden också finns upptaget en prodekan samt en nämndsekreterare (föredragande). Då prodekanen, såvitt framgår inte ingick som ledamot i nämnden, utgår UKÄ från att han inte deltog i själva beslutet. UKÄ konstaterar vidare att det av det material som högskolan gett in framgår att fakultetsnämndens ordinarie sammansättning vid tidpunkten för beslutet bestod av fyra kvinnor och en man samt en suppleant som var man.

UKÄ konstaterar att det inte har varit jämställd representation vid det sammanträde då fakultetsnämnden för hälsovetenskap beslutade om vem som skulle förordas för anställningen. UKÄ konstaterar vidare att fakultetsnämndens ordinarie sammansättning inte heller har varit jämställd vid den aktuella tidpunkten för beslutet. Högskolan har inte uppgett om det funnits synnerliga skäl till att frångå regeln om jämställd representation och heller inte förklarat vilka åtgärder som genomförts för att åstadkomma jämställd representation. UKÄ kan inte överpröva högskolans bedömning, men ämbetet vill samtidigt understryka att det enligt 4 kap. 5 § HF krävs synnerliga skäl för att göra avsteg från jämställd representation (UKÄ noterar i sammanhanget att det av stickprovet nedan framgår att nämndens ordinarie sammansättning numera är jämställd).

När det gäller stickprovet P 2019-377-138 har högskolan uppgett att fem kvinnor och två män närvarade vid det sammanträde den 19 november 2019 då det beslutades om vem som skulle förordas för anställningen. Högskolan har vidare uppgett att två kvinnor och fyra män var frånvarande. UKÄ konstaterar att det i protokollet för nämndsammanträdet under rubriken "Närvarande ledamöter" finns upptaget fyra nämndledamöter (tre kvinnor och en man), två studentrepresentanter (två kvinnor), en prodekan samt en sekreterare. Vidare framgår att en ordinarie ledamot (en man) samt två suppleanter (en kvinna och en man) var frånvarande. Då prodekanen, såvitt framgår inte ingick som ledamot i nämnden, utgår UKÄ från att han inte deltog i själva beslutet. UKÄ konstaterar vidare att det av det material som högskolan gett in framgår att fakultetsnämndens ordinarie sammansättning vid tidpunkten för beslutet bestod av 3 kvinnor och två män samt två suppleanter (en kvinna och en man).

UKÄ konstaterar att det inte har varit jämställd representation vid det sammanträde då fakultetsnämnden för hälsovetenskap beslutade om vem som skulle förordas för anställningen. UKÄ konstaterar dock att det av den dokumentation som högskolan gett in framgår att gruppens sammansättning av ordinarie ledamöter som högskolan utsett då gruppen lämnade förslag till beslut i ärendet har varit jämställd. Mot den bakgrunden och med beaktande av Överklagandenämnden för högskolans (ÖNH) beslut den 14 december 2018 (Reg. nr 212-722-18) får ärendet därför anses ha hanterats i enlighet med högskoleförordningens bestämmelse om jämställd representation. UKÄ anser dock att det är önskvärt att nämndens sammansättning också vid tillfället för beslut är jämställt representerad.

Jämställd representation om bedömning görs av flera sakkunniga

Regeringen har anfört att huvudregeln vid anställning av professorer bör vara att sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet inhämtas. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas, utan det bör lärosätena själva avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrodda med anställningens ämnesområde, hur utlåtandet ska utformas och liknande frågor.¹⁰

Högskolan har för de utvalda stickproven om anställning som professor och biträdande professor (två ärenden) redovisat antalet sakkunniga (tre respektive två i de aktuella ärendena) och könsfördelningen bland de sakkunniga. UKÄ konstaterar att könsfördelningen bland de sakkunniga har varit jämn och att kravet på jämställd representation enligt 4 kap. 6 § HF är uppfyllt.

¹⁰ Prop. 2009/10:149 s. 68–69.

Anställning av professor genom kallelse

Enligt högskolan har det under den aktuella granskningsperioden inte fattats några beslut om anställning av professor genom kallelse.

Överklagande och klagomål

Bakgrund

I 2 kap. högskolelagen (1992:1434), HL, om de statliga högskolornas organisation anges att en högskola beslutar om sin interna organisation (utöver styrelse och rektor), om inte något annat är föreskrivet (2 kap. 5 § HL). Styrelsen ska själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning. Detta anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (1993:100), HF.

För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas. Det anges i 5 kap. 1 § HL och 12 kap. 5 § HF. Nämnden som avses är Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och flertalet beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH räknas upp i 12 kap. 2 § HF.

Av 33 § i förvaltningslagen (2017:900), FL, framgår att om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll samt vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Enligt 41 § FL får ett beslut överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Enligt 42 § FL får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Enligt 43 § FL ska ett överklagande av ett beslut göras skriftligen till den högre instans som ska pröva överklagandet (överinstansen). Överklagandet ska dock ges in till den myndighet som har meddelat beslutet (beslutsmyndigheten). I överklagandet ska den som överklagar ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt han eller hon vill att beslutet ska ändras. Enligt 44 § FL ska ett överklagande av ett beslut ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten. Vad gäller överklagande av anställningsbeslut räknas dock tiden från den dag då informationen lämnades på myndighetens anslagstavla, se 22 § anställningsförordningen (1994:373).

När det gäller examination finns det i högskoleförordningen en särskild bestämmelse om omprövning av betyg. Finner en examinator att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examinatorn ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks (6 kap. 24 § HF). En examinator har alltså en skyldighet att ändra ett

betygsbeslut om det är uppenbart oriktigt. För andra typer av beslut finns motsvarande regel i 38 § FL.

I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Vidare anges att kvalitetssäkringsprocesser bland annat bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om överklagande och klagomål.

A Överklagande

A.1 Har lärosätet riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras? Om så är fallet, var vänlig bifoga dessa.

A.2 Bifoga de överklagandehänvisningar (mallar) som förekommer i följande ärenden: behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. Bifoga en lista över överklaganden som kom in till lärosätet under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

B Klagomål

B.1 Har lärosätet skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter?

B.2 Informerar lärosätet studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt?

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse lärosätets överklagandehänvisningar och eventuella riktlinjer för hantering av klagomål från studenter.

Vidare har lärosätet informerats om att ämbetet kommer att granska handläggningen av ett antal överklaganden, och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal överklaganden och ställa frågor till lärosätet.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 överklagade ärenden från listan och bitt lärosätet bifoga besluten med överklagandehänvisningar. Lärosätet har också ombetts att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Högskolan Kristianstad har lämnat in följande dokument.

- *Riktlinjer för överklaganden vid Högskolan Kristianstad* (dnr 2019-114-357)
- *Antagningsordning – Högskolan Kristianstad* (dnr 2016-114-578)
- *Lokal examensordning – Högskolan Kristianstad* (dnr 2016-114-579)
- *Riktlinjer för disciplinärenden* (dnr 2015-114-475)
- Beslutsmall med överklagandehänvisning för examensbevisärenden
- Överklagandehänvisning för beslut i disciplinärenden
- Överklagandehänvisning för beslut i anställningsärenden
- Utskrifter från lärosätets webbplats benämnda ”Information på hemsidan”, ”Rutiner för studentklagomål” och en blankett med titeln ”Lämna synpunkter eller klagomål”
- En blankett benämnd ”Synpunkter och klagomål”

Lärosätet har uppgett i huvudsak följande. Av *Riktlinjer för överklaganden vid Högskolan Kristianstad* framgår hur ett överklagande av beslut enligt 12 kap. 2 och 3 §§ HF, 4 kap. 18 § diskrimineringslagen (2008:567), DL, och 6 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, ska hanteras. I riktlinjerna finns en mall för en överklagandehänvisning som kan användas vid de beslut som kan överklagas. Riktlinjerna innehåller även information om bland annat rättidsprövning, avvisning och skyndsamhetskravet.

Högskolan Kristianstad har under år 2019 även uppdaterat intranätet, och det finns nu en informationssida om överklaganden med länk till den överklagandehänvisning som kan användas samt en länk till dokumentet *Riktlinjer för överklaganden vid Högskolan Kristianstad*.

Beslut om behörighet hanteras initialt av Universitets- och högskolerådet (UHR) som skickar med en överklagandehänvisning i antagningsbeskedet. Högskolan har i fastställd *Antagningsordning* information om vad som ska anges vid ett överklagande.

För ärenden rörande tillgodoräknande, anstånd och studieuppehåll används den överklagandehänvisning som bifogas i *Riktlinjer för överklaganden vid Högskolan Kristianstad*. Information till studenterna samt Högskolan Kristianstads regler och anvisningar för tillgodoräknande, anstånd och studieuppehåll finns tillgängliga på högskolans hemsida.

Av *Lokal examensordning – Högskolan Kristianstad* framgår bland annat att överklagandehänvisning ska bifogas ett beslut om avslag. Beslut gällande examensbevis har en egen beslutsmall med överklagandehänvisning.

Enligt högskolans *Riktlinjer för disciplinärenden* kan vissa beslut av disciplinnämnden överklagas och studenten underrättas om denna möjlighet i samband med att beslutet meddelas genom att då delges en överklagandehänvisning.

Av högskolans *Anställningsordning* framgår bland annat att högskolans beslut om anställning (med undantag av doktorand) får överklagas av den som beslutet angår och vad som ska anges vid ett överklagande. Beslut om anställning anslås på myndighetens anslagstavla och där finns även information om hur ett beslut ska överklagas. Högskolans hemsida innehåller information om hur beslut om tillsättning kan överklagas.

Högskolan har under 2019 skapat en ny rutin för att säkerställa att lärosätet följer upp och arbetar med inkomna klagomål på ett systematiskt sätt. Arbetet med klagomålshanteringen är en viktig del i arbetet med studentinflytande, samtidigt som lärosätet skapar ett internt lärande inom organisationen. Information om högskolans rutiner och regler för klagomålshandtering finns digitalt tillgänglig för både studenter och anställda via högskolans hemsida samt via Studentportalen.

I bilagan ”Information på hemsidan” framgår vilken information lärosätet ger studenterna om deras möjlighet att inkomma med synpunkter och klagomål. På samma informationsyta på hemsidan finns en översiktsbild över högskolans klagomålshandtering ”Rutiner för studentklagomål.”

Högskolan har även tagit fram ett digitalt formulär ”Lämna synpunkter eller klagomål”, där det framgår vilka frågeställningar som högskolan uppmanar studenterna att fylla i. Detta för att underlätta fortsatt handläggning och underlätta för en skyndsam ärendehantering.

I samband med att studentklagomål inkommer involveras studentskyddsombud i en arbetsgrupp för studentklagomål. Detta är en del i lärosätets arbete med studentinflytande. I handlägningsarbetet involverar arbetsgruppen berörd personal som är ansvarig för de områden som omfattas av inkomna klagomål. Arbetsgruppen delar med jämna intervall med sig av hur klagomålsärenden har hanterats i samband med deltagande i rådet för studieadministration och studentstöd samt i kvalitetsrådet för att ytterligare öka medvetenheten om förbättringar som vidtagits efter att studenter inkommit med klagomål. Utfallet av arbetet med inkomna klagomål dokumenteras i blankett för synpunkter och klagomål där det utöver studentens inlämnade uppgifter skrivs vilka åtgärder som vidtagits och vilka som arbetat med klagomålsärenden.

Handläggningen av inkomna studentklagomål avslutas med redogörelse för vidtagna åtgärder och återkoppling till den student som anmält ärendet.

Genom en årligen fastställd *Vägledning för rapportering av systematiskt kvalitetsarbete* ges högskolegemensamt stöd i uppdrag att redogöra för

de rutiner och processer som finns eller behöver utvecklas för att på ett effektivt sätt hantera och dra nytta av studenters klagomål (s. 14 punkt 3d) samt att beskriva hur övergripande mönster i studenters klagomål följs upp och analyseras samt hur eventuella behov av åtgärder följs upp (s. 15 punkt 4a). Arbetet rapporteras i högskolans årliga kvalitetsrapport.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Överklagande

Riktlinjer

Vissa beslut som lärosätena fattar i studentärenden och anställningsärenden får överklagas till ÖNH. Andra beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, exempelvis beslut om disciplinära åtgärder. För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. I ESG:s riktlinjer anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

UKÄ konstaterar att högskolan har lärosätsgemensamma riktlinjer för hantering av överklaganden, *Riktlinjer för överklaganden vid Högskolan Kristianstad*. I riktlinjerna finns information om vilka beslut som kan överklagas, information om överklagandehänvisningar, hur överklaganden ska hanteras och en mall för överklagande till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH).

UKÄ ser positivt på att högskolan har rutiner för hantering av överklaganden. UKÄ noterar dock att högskolan i sina riktlinjer (s. 1) anger att reglerna kring överklagandet finns i 37-46 §§ FL. I 37 § FL räknas visserligen upp situationer när en myndighet får ändra ett beslut. Av 39 § FL framgår däremot att ett beslut som har överklagats får ändras av den myndighet som har meddelat det som första instans enbart i sådana fall som avses i 38 §. Högskolan kan alltså inte med stöd av 37 § FL ändra ett beslut som har överklagats. UKÄ konstaterar också att det finns regler om överklagande i 33-34 §§ FL. Högskolan bör i riktlinjerna därför istället ange att regler kring överklaganden finns i 33-34 och 38-46 §§ FL.

Ämbetet konstaterar även att högskolan i riktlinjerna angett att "[n]är en begäran om att få ta del av allmän handling har avslagits eller begränsats genom förbehåll får beslutet överklagas till kammarrätt". Men UKÄ konstaterar att rätten att överklaga inte är begränsad till enbart beslut som gäller allmänna handlingar. Enligt 6 kap. 7 § OSL får även beslut som avser andra handlingar än allmänna handlingar överklagas.

UKÄ noterar vidare att i avsnittet ”Överklagandehänvisning” (s. 2) har högskolan angett att ”[d]e beslut som kan överklagas ska alltid innehålla information om hur beslutet kan överklagas, en s.k. överklagandehänvisning (se bilaga 1).” En liknande text med hänvisning till bilaga 1 finns även i riktlinjernas avsnitt ”Hur ska ett överklagande hanteras?” (s. 3) angående beslut om avvísning av för sent inkommet överklagande. Den aktuella överklagandehänvisningen i bilaga 1 anger dock att överklagandet ska ställas till ÖNH trots att alla beslut som tas upp i riktlinjerna inte ska överklagas till den instansen.

I riktlinjerna (s. 3) anges även att om överklagandet kommer in för sent ska ”överklagandet *avvisas* i ett skriftligt beslut med motiveringen att det inte kommit in i rätt tid”. UKÄ påminner att 45 § andra stycket FL anger två undantag från huvudregeln om att ett överklagande som kommit in för sent ska avvisas. Enligt UKÄ är det lämpligt att informationen anges i riktlinjerna.

När det gäller lärosätets antagningsordning konstaterar UKÄ att denna innehåller ett avsnitt ”9 Överklagande och omprövning”. I detta avsnitt anges bland annat att ”[n]är Högskolan Kristianstad mottagit överklagan undersöks om det finns anledning att rätta eller ändra beslutet (FL 37-39 §§)”. I enlighet med vad UKÄ anfört ovan om lärosätets riktlinjer bör högskolan istället hänvisa till 38-39 §§ FL. UKÄ noterar att inte heller antagningsordningen anger något om undantagen i 45 § andra stycket FL från huvudregeln om att ett överklagande som kommit in för sent ska avvisas. UKÄ anser att det är lämpligt att detta anges i antagningsordningen.

När det gäller högskolans *Anställningsordning* noterar UKÄ att högskolan angett att ”[h]ögskolans beslut om anställning (med undantag av anställning som doktorand) får överklagas av den som beslutet angår (HF 12 kap. 2)”. Det saknas dock information om att även beslut om befordran till lektor enligt 4 kap. 12 c § är undantaget från möjligheten att överklaga. Vidare saknas information om att beslut enligt 4 kap. 13 § HF att avslå en ansökan om befordran får överklagas (12 kap. 2 § 2 HF). Högskolan anger i anställningsordningen också att [e]tt överklagande måste vara högskolan till handa inom tre veckor från den dag beslutet tillkännagavs. Av 22 § anställningsförordningen (1994:373), AF, framgår dock att tiden för överklagande av beslutet räknas från den dag då informationen om beslutet om anställning lämnades på myndighetens anslagstavla. Vidare anser UKÄ att informationen i anställningsordningen angående överklagande är relativt knapphändig, exempelvis anges inte vad ett anslag om beslut ska innehålla enligt 8 § AF. UKÄ anser att högskolan lämpligen bör ange detta i anställningsordningen.

UKÄ förutsätter i övrigt att högskolan ändrar riktlinjerna, antagningsordningen och anställningsordningen så att de stämmer överens med FL, HF, AF och OSL.

UKÄ konstaterar i övrigt att högskolans lokala examensordning och riktlinjer för disciplinärenden innehåller översiktliga regler om när överklagandehänvisning ska lämnas. UKÄ har inga synpunkter på reglerna.

Överklagandehänvisningar

Av förvaltningslagen framgår att myndigheter är skyldiga att underrätta parten om hur beslut överklagas, om beslutet går parten emot och kan överklagas. Myndigheter måste därför lämna en överklagandehänvisning. Överklagandehänvisningen måste överensstämja med vad som föreskrivs i förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, till exempel inom vilken tid man kan överklaga och till vilken instans överklagandet ska skickas. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som prövar överklagandet. På så sätt blir det tydligt att det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut. Det är säkrast att lämna en skriftlig hänvisning till ett skriftligt beslut. Man undviker då den risk för rättsförluster som uppkommer genom att muntliga besked lättare kan missuppfattas eller förbises.¹¹

I högskoleförordningen finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH.

UKÄ har granskat de mallar för överklagandehänvisningar som högskolan har bifogat.

UKÄ konstaterar att samtliga överklagandehänvisningar anger att högskolan ska ha fått överklagandet inom tre veckor ”från det att” klaganden fick del av eller tagit del av beslutet. Vidare noterar UKÄ att den engelska texten i överklagandehänvisningen som ingår som bilaga 1 till riktlinjerna och överklagandehänvisningen för disciplinärenden anger att ”Kristianstad University must have recieved your appeal within three weeks from the day you received the decision.” UKÄ konstaterar att dessa formuleringar inte stämmer överens med 44 § FL, i vilken det anges att överklagandet ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten.

UKÄ noterar även att det i såväl den svenska som den engelska texten i överklagandehänvisningen som ingår som bilaga 1 till riktlinjerna och överklagandehänvisningen för disciplinärenden anges att överklagandet måste vara undertecknat. UKÄ konstaterar att det inte finns något författningsstöd för att ett överklagande ska vara undertecknat av den klagande.

¹¹ Se Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 258 och 264.

UKÄ förutsätter att högskolan ser över formuleringarna i överklagandehänvisningarna så att de stämmer med reglerna i förvaltningslagen.

Stickprov

Överklagandehänvisningar

UKÄ har även granskat de utvalda ärendena för att undersöka om personerna har fått överklagandehänvisningar och om hänvisningarna varit korrekta.

UKÄ noterar att det i fem överklagandehänvisningar som återfinns i antagningsbesked via Antagningsservice (U2019-211-2323, U2019-211-1966, U2019-211-2254, U2019-211-2325 och U2020-211-628), anges att överklagandet ”ska ha kommit in till Antagningen inom tre veckor efter att du har tagit del av ditt antagningsbesked”. I ett ärende om tillgodoräknande (U2019-300) anges i överklagandehänvisningen att överklagandet ”skickas till Högskolan Kristianstad, 291 88 Kristianstad senast tre veckor från den dag då du fick del av beslutet”.

Överklagandehänvisningen i samma tillgodoräknandeärende finns också på engelska där det anges att ”[s]uch an appeal must have reached the University within three weeks from the day you received the decision”.

I ytterligare tre ärenden angående dispens från förkunskapskrav (U2019-217-2244, U2020-217-336 och U2020-217-236) och tre ärenden angående tillgodoräknande (U2019-264-2171, U2020-264-133, och U2020-264-396) anges i överklagandehänvisningarna att högskolan ska ha fått överklagandet inom tre veckor ”från det att” klaganden fick del av eller tagit del av beslutet. I fyra av ärendena (U2020-336, U2019-2171, U2020-133, och U2020-396) finns det även en överklagandehänvisning på engelska som anger att ”Kristianstad University must have received your appeal within three weeks from the day you received the decision.” UKÄ konstaterar att de refererade formuleringarna inte stämmer överens med 44 § FL, i vilken det anges att överklagandet ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten.

I samma ärenden om tillgodoräknande och dispens från förkunskapskrav anges också i överklagandehänvisningen att överklagandet måste vara undertecknat. Detta anges även i den engelska versionen av överklagandehänvisningarna med undantag av ett ärende (U2019-264-300). UKÄ konstaterar att det inte finns något författningsstöd för att ett överklagande ska vara undertecknat av den klagande.

Utifrån vad UKÄ har påtalat ovan förutsätter ämbetet att högskolan genomför de åtgärder som behövs för att förhindra att felaktig eller otydlig information framöver lämnas i överklagandehänvisningarna.

UKÄ vill i detta sammanhang framhålla att det förhållandet att Universitets- och högskolerådet (UHR) har tagit fram vissa av texterna i de överklagandehänvisningar som återfinns i antagningsbeskeden via Antagningservice, inte fråntar lärosätet sitt ansvar för att de överklagandehänvisningar som högskolan lämnar tillsammans med sina beslut är korrekta.

Handläggningstider

Riksdagens ombudsmän (JO) har uttalat att tiden för överlämnande av ett överklagande i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas. JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar.¹² Även Justitiekanslern (JK) har uttalat sig i frågan och anser att om yttrandet inte kan upprättas utan dröjsmål måste ärendet överlämnas till överklagandeinstansen. En annan ordning skulle innebära att det lagts i beslutsmyndighetens hand att avgöra när överlagandemyndigheten ska få del av överklagandet, något som JK inte ansåg godtagbart av rättssäkerhetsskäl.¹³

Vad gäller beslut efter omprövning föreskrivs följande i 46 § FL: Om överklagandet inte avvisas, ska beslutsmyndigheten skyndsamt överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till överinstansen. Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

UKÄ har granskat handläggningstiderna för de utvalda ärendena. Lärosätet har därvid ombetts att ange handläggningstiden och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Högskolan har kommit in med ett utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende. UKÄ konstaterar att det i 8 ärenden (U2019-211-1966, U2019-211-2254, U2019-211-2325, U2020-211-628, U2020-217-286, U2020-211-367, U2020-211-441 och U2019-211-2323) inte uttryckligen framgår av utdragen när överklagandet inkom till högskolan. Detta är en brist. Vidare noterar UKÄ att det i två ärenden (U2019-211-1966 och U2020-211-628) inte uttryckligen framgår av utdragen när överklagandet överlämnades till överinstansen. Även detta är en brist. UKÄ utgår från att lärosätet ser över sina rutiner för registrering av händelser i ärendehanteringssystemet, så att det tydligt framgår när ett överklagande inkommit och när det överlämnats till överinstansen.

¹² Se JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443 och 2003/04 s. 179.

¹³ Se JK:s beslut 1999-12-20, dnr 1499-98-21.

UKÄ vill i sammanhanget uppmärksamma lärosätet på vad JO har anfört i ett beslut den 19 september 2018 (dnr 3969-2017) som gällde en anmälan mot Arbetsförmedlingen. Under rubriken *Rättslig reglering* uttalar JO bland annat följande.

Enligt den bestämmelse om myndigheters dokumentationsskyldighet som gällde vid tidpunkten för Arbetsförmedlingens handläggning av Försäkringskassans förfrågan (15 § förvaltningslagen [1986:223]) ska uppgifter som en myndighet får på annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet antecknas av myndigheten, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. En motsvarande bestämmelse finns i 27 § förvaltningslagen (2017:900), som, vilket redan nämnts, från och med den 1 juli 2018 har ersatt 1986 års lag. JO har vid flera tillfällen uttalat att dokumentationsskyldigheten sträcker sig längre än till att gälla ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild. JO har upprepade gånger också uttalat att det inte är tillräckligt att endast anteckna uppgifter som kan ha betydelse för utgången i ett ärende. Alla beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse bör redovisas. Även uppgifter som enbart rör ärendets gång och som inte direkt tillför ärendet sakuppgifter bör i stor utsträckning dokumenteras. Sådana uppgifter kan t.ex. gälla att det har förekommit kontakter med parter, andra personer eller myndigheter. Se JO 2014/15 s. 330, dnr 3972-2012 och 458-2017.

Högskolan har angett inkommandedatum för överklagandet och datum för överlämnandet till överinstansen för respektive ärende. UKÄ noterar att för antagningsärendena har högskolan även angett handläggningstiden i arbetsdagar. UKÄ beräknar dock handläggningstiden nedan i kalenderdagar.

UKÄ noterar att högskolan i ett ärende, som gäller undantag från behörighetsvillkor (U2020-217-336), överhuvudtaget inte överlämnat överklagandet till ÖNH. Såvitt framgått beror detta på att studenten återkallade överklagandet innan högskolan hann överlämna det. Ärendet avslutades därför utan åtgärd. UKÄ konstaterar att enligt JO 1992/93 s. 463 f. får högskolan inte avskriva ärendet om klaganden återkallar sitt överklagande. Om en klagande tar tillbaka sitt överklagande ska frågan hanteras av ÖNH. Högskolan ska i så fall snarast vidarebefordra återkallelsen till ÖNH. Det gäller även om högskolan inte har hunnit överlämna ärendet till ÖNH. Högskolan borde alltså ha lämnat över överklagandet i det aktuella ärendet till ÖNH om lärosätet bedömde att det hade kommit in i rätt tid. UKÄ utgår från att högskolan ser över sina rutiner.

När det gäller de återstående 14 ärendena framgår följande. I 11 av ärendena var handläggningstiden upp till sju dagar. I två ärenden (U2019-211-1966 och U2019-211-2325) var handläggningstiden 9 respektive 11 dagar. UKÄ konstaterar att dessa tider inte uppfyller kravet på skyndsamt handläggning. I det återstående ärendet (U2020-217-286) var handläggningstiden 30 dagar. UKÄ anser att handläggningstiden i detta fall inte är acceptabel och förutsätter att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att förhindra att detta upprepas.

Klagomål

Även när det gäller beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. I UKÄ:s rapport *Studentkårernas synpunkter på lärosätenas klagomålsrutiner* (rapport 2014:17) efterlyser flera studentkårer riktlinjer för hantering av klagomål. Även tydligare information om vart studenterna ska vända sig med problem eller klagomål efterfrågas. Enligt UKÄ:s uppfattning i rapporten tyder studentkårernas svar på att flera lärosäten kan behöva överväga åtgärder för att förbättra hanteringen av klagomål från studenter.

UKÄ konstaterar att högskolan har en rutin för hantering av klagomål som finns digitalt tillgänglig för både studenter och anställda via högskolans hemsida samt via Studentportalen. Tillsammans med rutinen finns ett flödesschema som beskriver hur klagomål hanteras. Enligt flödesschemat ska studenten först kontakta berörd lärare, kursansvarig, programansvarig eller chef. Om studenten och berörd part inte kan komma överens om en lösning kan studenten vända sig till högskolans studentombud eller studentskyddsombud. Om ombudet driver ärendet vidare och inte kan nå en lösning har studenten möjlighet att fylla i en blankett ”Synpunkter och klagomål”. De på detta sätt framförda klagomålen hamnar hos studentcenter som sammankallar en grupp för studentklagomål som därefter försöker nå en gemensam lösning. Ansvarig ska därefter vidta de åtgärder som bedöms nödvändiga och gruppen för studentklagomål dokumenterar ärendehanteringens samt ger studenten besked om densamma.

UKÄ konstaterar att högskolan har ändamålsenliga rutiner för hantering av klagomål som finns tillgängliga för studenterna. UKÄ ser positivt på detta.

Bisysslor

Bakgrund

En lärare vid en högskola får vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan. En sådan bisyssla ska hållas klart åtskild från lärarens arbete inom ramen för anställningen. Detta framgår av 3 kap. 7 § första stycket högskolelagen, (1992:1434), HL. I paragrafens andra stycke hänvisas till att det i fråga om bisysslor i övrigt finns bestämmelser i lagen (1994:260) om offentlig anställning, LOA.

Följande anges i 7 – 7 c §§ LOA.

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende (7 §).

Arbetsgivaren ska på lämpligt sätt informera arbetstagarna om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § (7 a §).

En arbetstagare ska på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor (7 b §).

En arbetsgivare ska besluta att en arbetstagare som har eller avser att åta sig en bisyssla som inte är förenlig med 7 § ska upphöra med eller inte åta sig bisysslan. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla en motivering (7 c §).

Det finns även särskilda regler i högskoleförordningen (1993:100), HF.

En högskola ska på lämpligt sätt informera sina lärare om vilka bisysslor eller slag av bisysslor som inte är förenliga med 3 kap. 7 § HL. En högskola ska ge sina lärare råd vid bedömningen av om en viss bisyssla är förenlig med den bestämmelsen. Om en lärare begär det, ska högskolan lämna skriftligt besked i en sådan fråga. Av 7 a § LOA följer att en högskola på lämpligt sätt ska informera sina anställda om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § LOA (4 kap. 14 § HF).

En lärare är skyldig att hålla högskolan informerad om de bisysslor som han eller hon har och som har anknytning till anställningens ämnesområde. Högskolan ska dokumentera informationen. Dokumentationen

ska hållas ordnad så att det går att fortlöpande följa vilka bisysslor varje lärare har (4 kap. 15 § HF).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur informerar lärosätet de anställda om vilka bisysslor som är otillåtna?
2. Hur lämnar de anställda de uppgifter som behövs för att lärosätet ska kunna bedöma deras bisysslor? Hur ofta ska de anställda lämna sådana uppgifter? Bifoga eventuella styrdokument beslutade av lärosätet.
3. Bifoga en lista över anställda med efternamn som börjar på bokstäverna A-F.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet kommer granska lärosätets information till de anställda och lärosätets system för inhämtande och dokumentation av bisysslor. Vidare har ämbetet uppgett att ett antal anställda kommer att väljas ut för att granska om de har lämnat uppgifter om bisysslor och om lärosätet har bedömt bisysslorna.

Stickprov

UKÄ har valt ut 20 anställda från listan och bett lärosätet att redogöra för om den anställda har lämnat uppgifter om bisyssla och om lärosätet har bedömt bisysslan. Lärosätet har även ombetts att bifoga eventuell dokumentation av uppgifterna och bedömningen.

Lärosätets svar

Högskolan Kristianstad har bifogat dokumentet *Regler och bedömning av bisysslor för anställda vid Högskolan Kristianstad* (dnr 2020-114-330) och en handling benämnd "Bisysslor processbeskrivning".

Högskolan har uppgett i huvudsak följande.

I samband med att högskolan skickar anställningsavtal till en nyanställd bifogas högskolans styrdokument om bisysslor, *Regler och bedömning av bisysslor för anställda vid Högskolan Kristianstad*. I detta finns bland annat exempel på tillåtna såväl som otillåtna bisysslor. Dokumentet finns även tillgängligt för samtliga medarbetare på högskolans intranät. Under våren 2020 har en processbeskrivning tagits fram för att tydliggöra de olika stegen kring rapportering och bedömning av bisysslor. För att ytterligare kvalitetssäkra arbetet kommer högskolans alla chefer att bjudas in

till en workshop under hösten 2020 för att diskutera olika konkreta exempel på hur bisysslor bedömts i syfte att säkerställa likvärdiga bedömningar inom högskolan. Detta arbete ska resultera i en bilaga till styrdokumentet som sedan kommer att kommuniceras till alla anställda i syfte att tydliggöra tillåtna respektive otillåtna bisysslor.

För att cheferna ska kunna informera sina medarbetare om vad som gäller för bisysslor finns HR-avdelningen som en resurs i arbetet. Representant från HR-avdelningen påminner dessutom i samband med ledningsmöten i januari/februari varje år avdelningscheferna om registrering av bisysslor.

Alla anställda ska senast den sista februari rapportera om de har eller inte har bisyssla i personal- och lönesystemet Primula. Rapportering ska ske en gång per år samt om förändring sker under året.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Information om otillåtna bisysslor

UKÄ konstaterar att högskolan har skriftlig information om otillåtna bisysslor på s. 1-4 i *Regler och bedömning av bisysslor för anställda vid Högskolan Kristianstad*. Där anges också information om särskilda regler för lärare om forskning och utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde. I bilaga 1 till reglerna finns olika exempelfall på bisysslor som har bedömts som otillåtna.

UKÄ noterar att högskolan har uppgett att reglerna finns tillgängliga för högskolans anställda via intranätet. Vidare har högskolan uppgett att i samband med att lärosätet skickar anställningsavtal till en nyanställd bifogas *Regler och bedömning av bisysslor för anställda vid Högskolan Kristianstad*. Att detta ska göras framgår däremot inte av reglerna. UKÄ anser att högskolan lämpligen bör dokumentera rutinen i sina regler om bisysslor.

UKÄ konstaterar att Högskolan Kristianstad har regler om otillåtna bisysslor som finns tillgängliga på högskolans intranät. UKÄ bedömer sammantaget att högskolan har skapat förutsättningar för att säkerställa att de anställda vid lärosätet informeras om otillåtna bisysslor enligt 4 kap. 14 § HF och 7 a § LOA.

Inhämtande och dokumentation om bisysslor

UKÄ noterar att *Regler och bedömning av bisysslor för anställda vid Högskolan Kristianstad* återger innehållet i 4 kap. 15 § HF. De aktuella reglerna anger även att arbetstagaren enligt LOA har en skyldighet att på

arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor (s. 5).

Högskolan har uppgett att alla anställda senast den sista februari ska rapportera om de har eller inte har bisyssla i personal- och lönesystemet Primula. Enligt lärosätet ska rapportering ske en gång per år samt om förändring sker under året. Dessa rutiner framgår visserligen av dokumentet "Bisysslor processbeskrivning" som högskolan bifogat men inte av *Regler och bedömning av bisysslor för anställda vid Högskolan Kristianstad*. UKÄ anser att högskolan lämpligen bör föra in processbeskrivningen i sina regler om bisysslor.

UKÄ konstaterar att Högskolan Kristianstad har ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor enligt 3 kap. 7 § HL.

Stickprov

UKÄ har granskat om 20 anställda lärare vid lärosätet har lämnat uppgift om bisysslor och om högskolan har bedömt bisysslorna.

Av stickproven framgår att uppgifter om bisysslor inte har lämnats i sju av de granskade anställningarna. UKÄ utgår från att högskolan vidtar nödvändiga åtgärder så att reglerna om inhämtande av information om bisysslor följs fullt ut. I ytterligare ett fall har uppgifter om bisysslor enligt högskolan inte heller lämnats på grund av att den anställde var tjänstledig fram till dess att anställningen avslutades. UKÄ vill uppmärksamma högskolan på att Arbetsgivarverket i sin skrift "Bisysslor" från år 2012 anger att förbudet mot förtroendeskadliga bisysslor också gäller när en person är tjänstledig från sin anställning. Enligt UKÄ kan det vara lämpligt att högskolan därför inhämtar bisysslorelevanter även från tjänstlediga personer.

I övriga stickprov har uppgifter om bisysslor lämnats och Högskolan Kristianstad har bedömt bisysslorna i de fall den anställda har uppgett att han eller hon haft en bisyssla.

Oredlighet i forskning

Bakgrund

Enligt 1 kap. 3 a § högskolelagen (1992:1434), HL, ska vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas i lärosätenas verksamhet.

Från och med den 1 januari 2020 gäller lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Av 2-3 §§ framgår bland annat att statliga universitet och högskolor som bedriver forskning omfattas av lagen (forskningshuvudmän). Vidare framgår av 2 § att med oredlighet i forskning avses ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Forskningshuvudmannen har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed (5 §). Av lagen framgår att ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen (se 11 §).

Av lagen framgår vidare att frågor om oredlighet i forskning prövas av en särskild nämnd (7 §) och att forskningshuvudmän ska överlämna handlingar för prövning till denna nämnd om det kan misstänkas att oredlighet i forskning har förekommit i verksamheten (6 §).

Forskningshuvudmannen har en återrapporteringskyldighet till nämnden, bland annat när nämnden beslutat att det förekommit oredlighet i forskning (13 §). I sådana fall ska forskningshuvudmannen även informera forskningsfinansiärer, vetenskapliga tidskrifter m.fl. om beslutet (se 14 §).

Enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100), HF, ska en högskola pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas särskilt enligt ovan nämnda lag. En högskola ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att redogöra för om lärosätet har beslutat om styrdokument för hanteringen av ärenden om allvarliga avvikelser från god forskningssed och andra avvikelser från god forskningssed.

UKÄ har även bett lärosätet att bifoga en lista över samtliga ärenden om avvikelser från god forskningssed som registrerats eller avgjorts under perioden 1 januari–30 juni 2020. Det gäller både ärenden som handläggs av lärosätet och ärenden som överlämnas till den särskilda nämnden.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att granska lärosätets handläggning av ärenden om avvikelser från god forskningssed.

Stickprov

Högskolan Kristianstad har uppgett att lärosätet inte har haft några inkomna anmälningar om misstänkt vetenskaplig oredlighet under 2020.

Lärosätets svar

Högskolan har bifogat dokumentet *Riktlinjer för hantering av avvikelser från god forskningssed* (dnr 2020-112-403) och uppgett i huvudsak följande. Högskolan Kristianstad har sedan januari 2016 ett specifikt råd för utredning av frågor om vetenskaplig oredlighet. Dessförinnan ansvarade den dåvarande forskningsnämnden för den förberedande utredningen av dessa frågor. Det nuvarande rådet består av fyra ordinarie ledamöter med minst docentkompetens som representerar de fyra fakulteterna. För samtliga ledamöter utses suppleanter, vilka också innehar minst docentkompetens. Rådet biträds av högskoledirektör (sammankallande), en jurist och en sekreterare. De ordinarie ledamöterna och suppleanterna utses av rektor efter nominering från fakulteterna för tre år i taget. Ledamöterna ska vara anställda vid Högskolan Kristianstad med en tjänstgöringsgrad om minst 50 procent. De nuvarande ledamöternas mandatperiod är januari 2020 – januari 2023. Rådet kan biträdas av externa sakkunniga.

Högskolan Kristianstad har även sedan 2016 riktlinjer och handläggningsordning för frågor om vetenskaplig oredlighet. Dessa riktlinjer uppdaterades 2019 i samband med bildandet av Etikprövningsmyndigheten och ersattes av nya riktlinjer 2020 efter att lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning trädde i kraft.

Rådet sammanträder fyra gånger per år, samt när en anmälan inkommer. Rådets uppgift är, förutom att behandla inkomna anmälningar, att initiera och planera förebyggande insatser. Exempel på sådana insatser som har genomförts under 2020 är ”Fokus Forskning” som är återkommande seminarier två gånger per termin med inbjudna talare som är öppna för all personal vid högskolan. Det seminarium som genomfördes i februari 2020 hade fokus på forskningsetik och god forskningssed. De föreläsare som deltog var representanter från etikprövningsmyndigheten (ledamöter och vetenskapliga sekreterare) samt en representant från den centrala nämnden för prövning av oredlighet. Seminariet filmades och finns

tillgängligt via intranätet för samtliga anställda. Andra exempel på förebyggande insatser är obligatoriska moment om forsknings- och forskareetik i introduktionskursen för doktorander som sedan återkommer som moment i övriga kurser under utbildningen.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Lärosätets hantering av ärenden om oredlighet i forskning

UKÄ konstaterar att högskolan genom dokumentet *Riktlinjer för hantering av avvikelser från god forskningssed* har regler som fastställer hur allvarliga avvikelser från god forskningssed och andra avvikelser från god forskningssed ska handläggas.

UKÄ har dock följande synpunkter på innehållet i högskolans riktlinjer.

I 1 kap. 17 § HF anges att en högskola ska pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas särskilt enligt lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. UKÄ noterar att högskolan i avsnittet ”Bakgrund” i riktlinjerna visserligen angett att de avvikelser från god forskningssed som inte definierats som oredlighet i forskning ska prövas av högskolan. Ämbetet konstaterar dock att högskolan i avsnittet ”Definitioner” också angett att ”[m]ed andra avvikelser från god forskningssed avses sådan avsteg från god forskningssed som inte räknas som oredlighet i forskning, men som väsentligen skadar eller riskerar att skada forskningens eller forskarnas integritet och som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning, eller konstnärlig forskning och utvecklingsarbete.” Som angetts i 1 kap. 17 § HF ovan ska högskolan pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed, och inte endast sådana avvikelser högskolan beskrivit i avsnittet ”Definitioner” i riktlinjerna. UKÄ förutsätter att högskolan tydliggör detta i handlägningsordningen så att den i alla delar stämmer överens med bestämmelsen i 1 kap. 17 § HF.

UKÄ noterar att högskolan under rubriken ”Inledande av ärende” i riktlinjerna har angett att ”[m]isstänke om oredlighet i forskning eller andra avvikelser från god forskningssed ska anmälas skriftligen till rektor.” Högskolan saknar dock bemyndigande att bestämma hur en anmälan ska anhängiggöras och kan således inte uppställa som krav att den ska vara skriftlig eller att den måste göras till rektor. Vidare har högskolan under samma rubrik även fastslagit att en anmälan minst ska innehålla ett visst antal i riktlinjerna uppräknade uppgifter. UKÄ konstaterar att högskolan inte heller har bemyndigande att bestämma vad en anmälan måste innehålla för att kunna prövas eller anhängiggöras.

UKÄ utgår från att högskolan justerar innehållet i riktlinjerna.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

